

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ
ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

Σχέδιο δίκαιης και αναπτυξιακής μετάβασης λιγνιτικών περιοχών

18 Σεπτεμβρίου 2020

Πίνακας περιεχομένων

1	Εισαγωγή.....	4
2	Επισκόπηση της διαδικασίας κατάρτισης του master plan	6
2.1	Η Κυβερνητική και Συντονιστική Επιτροπή ΣΔΑΜ.....	6
2.2	Πολιτικές και μέτρα που προωθούνται.....	8
2.3	Τηλεθέρμανση	9
2.4	Χωρικός σχεδιασμός.....	10
2.5	Ειδικό πλέγμα κινήτρων.....	10
2.6	Πρόσδος έργου και βασικές δραστηριότητες.....	12
2.7	Συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς.....	13
3	Το όραμα για την επόμενη μέρα	14
3.1	Βασικές αρχές, πυλώνες και εξειδίκευση του οράματος.....	14
3.2	Εξεταζόμενες επενδύσεις και όφελος στις τοπικές κοινωνίες	16
3.3	Άλλες επενδύσεις	18
3.4	Επενδύσεις δημοσίων έργων σε Δ. Μακεδονία και Μεγαλόπολη.....	20
3.5	Θέσεις εργασίας	20
3.6	Βασικά προαπαιτούμενα	22
4	Επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού	22
4.1	Εκτιμώμενες ανάγκες επανακατάρτισης	23
4.2	Ενδεικτικοί φορείς επανακατάρτισης	26
5	Κίνητρα και πλάνο χρηματοδότησης	28
5.1	Χαρτογράφηση κινήτρων.....	28
5.2	Προτεινόμενα κίνητρα	29
5.3	Πλάνο χρηματοδότησης.....	32
6	Χωρικός σχεδιασμός.....	34
7	Επίλογος.....	35

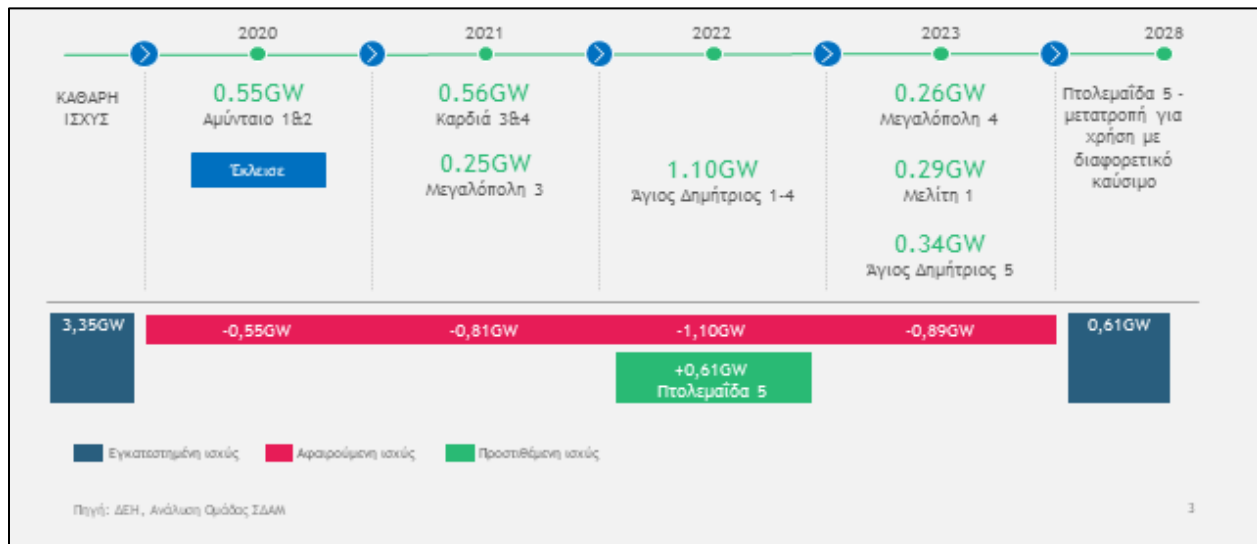

1 Εισαγωγή

Η Ελληνική Κυβέρνηση έχει θέσει ως στόχο την απόσυρση όλων των λιγνιτικών εργοστασίων έως το 2028, με την πλειονότητα των μονάδων – που αντιπροσωπεύει πάνω από το 80% της σημερινής εγκατεστημένης ισχύος – να αποσύρεται έως το 2023.

Ο στόχος αυτός σηματοδοτεί την επισημοποίηση της μετάβασης της Ελλάδας σε ένα διαφοροποιημένο μίγμα ηλεκτρικής παραγωγής που δεν θα βασίζεται στον λιγνίτη. Άλλωστε, η διαδικασία της απολιγνιτοποίησης έχει εκκινήσει ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 2010 με τη σταδιακή συρρίκνωση της λιγνιτικής δραστηριότητας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ), την περίοδο 2011-2019 οι δαπάνες σχετιζόμενες με τη λιγνιτική δραστηριότητα έχουν μειωθεί κατά περίπου 10% ετησίως στα λιγνιτικά κέντρα της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης αντίστοιχα.

Στο ακόλουθο διάγραμμα απεικονίζεται το χρονοδιάγραμμα απόσυρσης της εγκατεστημένης λιγνιτικής ισχύος έως το 2028.

Ο στόχος της πλήρους απολιγνιτοποίησης της χώρας, έως το 2028, αποτυπώνεται στις προβλέψεις του Εθνικού Σχεδίου Ενέργειας και Κλίματος (ΕΣΕΚ, ΦΕΚ Β' 4893/31-12-2019), το οποίο διασφαλίζει την ευστάθεια του ηλεκτρικού συστήματος και την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας. Ταυτόχρονα, εναρμονίζεται με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την κλιματική ουδετερότητα, η οποία, μεταξύ άλλων, προβλέπει τον μηδενισμό των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050 (Πράσινη Συμφωνία, COM (2019) 640 της 11-12-2019).

Πέρα από την κείμενη Εθνική και Κοινοτική στρατηγική, ο στόχος της απολιγνιτοποίησης εξυπηρετεί προτεραιότητες που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος, την προώθηση ανταγωνιστικών

μεθόδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και τη διαφοροποίηση του παραγωγικού μοντέλου των λιγνιτικών περιοχών.

- **Προστασία του περιβάλλοντος:** Τα επίπεδα βασικών ρύπων των λιγνιτικών μονάδων στην Ελλάδα υπερβαίνουν σημαντικά τα όρια που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), γεγονός που επιβαρύνει την ατμόσφαιρα και συνεπάγεται άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις για το περιβάλλον και την κοινωνία
- **Προώθηση ανταγωνιστικών μεθόδων ηλεκτρικής παραγωγής:** Το μέσο μεταβλητό κόστος παραγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας από το λιγνίτη κυμαίνεται στα ~€80/MWh (Σεπτέμβριος 2020), όταν η Οριακή Τιμή Συστήματος (ΟΤΣ) ανήλθε στα ~€45/MWh (μέσος όρος 2020)
- **Διαφοροποίηση του παραγωγικού μοντέλου:** η προώθηση του στόχου της απολιγνιτοποίησης αποτελεί ευκαιρία για την επανεκκίνηση των τοπικών οικονομιών με βάση επιμέρους οικοσυστήματα παραγωγικών κλάδων της οικονομίας με ισχυρή δυναμική, όπως η καθαρή ενέργεια, η βιομηχανία, η βιοτεχνία και το εμπόριο, η έξυπνη αγροτική παραγωγή, ο βιώσιμος τουρισμός και η τεχνολογία και η εκπαίδευση.

Σε όλη τη διάρκεια της προσπάθειας απολιγνιτοποίησης, κεντρική προτεραιότητα αποτελεί η εξασφάλιση μιας δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών της Δ. Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης, η οποία εδράζεται σε τρεις άξονες: προάσπιση της απασχόλησης, αντιστάθμιση των κοινωνικο-οικονομικών επιπτώσεων της μετάβασης και διασφάλιση της ενεργειακής αυτάρκειας των λιγνιτικών περιοχών και της χώρας ευρύτερα.

Με πυξίδα αυτούς τους άξονες, κατέστη κομβική η κατάρτιση ενός ολιστικού, φιλόδοξου αλλά ρεαλιστικού σχεδίου δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης (εφεξής master plan), η υλοποίηση του οποίου θα καταστήσει την Ελλάδα πρωτοπόρο στην Ευρώπη και διεθνές παράδειγμα βέλτιστης πρακτικής για τη δίκαιη μετάβαση και την οικονομική ανάπτυξη.

Η κατάρτιση του σχεδίου από την Συντονιστική Επιτροπή ΣΔΑΜ υποστηρίχθηκε από την Κοινοπραξία των διεθνών συμβουλευτικών εταιριών της Boston Consulting Group (BCG) και Grand Thornton (GT) και του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ). Η ανάθεση του έργου έγινε κατόπιν ανοιχτού διαγωνισμού που διενεργήθηκε για λογαριασμό του ΣΔΑΜ από την Ελληνική Εταιρία Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ).

Το παρόν κείμενο, που τίθεται προς συζήτηση σε θεσμική δημόσια διαβούλευση μαζί με τα παραρτήματα αυτού, αποτελεί το βασικό κορμό και τις βασικές προδιαγραφές του master plan για τη Δ. Μακεδονία και τη Μεγαλόπολη, ενώ οι σχετικές λεπτομέρειες και το υποστηρικτικό υλικό μπορούν να αναζητηθούν στο σχετικό υλικό που έχει επίσης αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της διαβούλευσης του www.opengov.gr.

Όλες οι πληροφορίες σχετικά με το ΣΔΑΜ αναρτώνται στην ιστοσελίδα www.sdam.gr.

2 Επισκόπηση της διαδικασίας κατάρτισης του master plan

2.1 Η Κυβερνητική και Συντονιστική Επιτροπή ΣΔΑΜ

Η Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 52 της 23-12-2019 (ΦΕΚ 213/Α/24-12-2019) προσδιόρισε τη σύσταση, τη συγκρότηση και τη λειτουργία Κυβερνητικής Επιτροπής για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και του Δήμου Μεγαλόπολης.

Στο συγκεκριμένο έργο, η Κυβερνητική Επιτροπή έχει ως βασική αρμοδιότητα την έγκριση και παρακολούθηση της υλοποίησης του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΣΔΑΜ) και απαρτίζεται από:

1. Τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ως Πρόεδρο
2. Τον Υπουργό Οικονομικών
3. Τον Υπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων
4. Τον Υπουργό Εσωτερικών
5. Τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
6. Τον Υφυπουργό Ανάπτυξης και Επενδύσεων, αρμόδιο για τις δημόσιες επενδύσεις και το ΕΣΠΑ

Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί πέντε συνεδριάσεις της Κυβερνητικής Επιτροπής.

Για το συντονισμό των δραστηριοτήτων που απαιτούνται για την κατάρτιση και υλοποίηση του ΣΔΑΜ, συστήθηκε Συντονιστική Επιτροπή (Steering Committee) ως Ομάδα Εργασίας.

Με απόφαση της Κυβερνητικής Επιτροπής, Πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής ορίστηκε ο κύριος Κωστής Μουσουρούλης, ο οποίος πλαισιώνεται από:

1. Τον Γενικό Γραμματέα Οικονομικής Πολιτικής
2. Τον Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ
3. Την Γενική Γραμματέα Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών
4. Τον Περιφερειάρχη Δυτικής Μακεδονίας
5. Τον Περιφερειάρχη Πελοποννήσου
6. Τον Διοικητή του ΟΑΕΔ
7. Τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της ΔΕΗ

Η Συντονιστική Επιτροπή ΣΔΑΜ ανέλαβε επίσημα τα καθήκοντά της το Μάρτιο του 2020, έχοντας σημειώσει σημαντικό έργο σε σύντομο χρονικό διάστημα. Συγκεκριμένα, το έργο μπορεί να συνοψισθεί στα ακόλουθα σημεία:

- Πραγματοποιήθηκαν οκτώ συνεδριάσεις της Συντονιστικής Επιτροπής

- Εκπονήθηκαν προδιαγραφές για την προκήρυξη και ανάθεση από την ΕΕΣΥΠ του έργου συμβουλευτικής υποστήριξης της Συντονιστικής Επιτροπής. Η σχετική πρόσκληση δημοσιεύτηκε στις 26-03-2020¹
- Ολοκληρώθηκαν, από το Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών και από το Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης, εξειδικευμένες μελέτες αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης στις ελληνικές περιοχές που εξαρτώνται από τον άνθρακα, οι οποίες αξιοποιήθηκαν για την κατάρτιση του master plan.
- Κατόπιν συστηματικής συνεργασίας με τη διεπιστημονική ερευνητική ομάδα της Παγκόσμιας Τράπεζας, ολοκληρώθηκε και αξιοποιήθηκε η μελέτη που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τίτλο «A road map for a managed transition of coal-dependent regions»
- Ολοκληρώθηκαν τεχνικές μελέτες και κείμενα παρέμβασης με σκοπό την υποστήριξη των ελληνικών αρχών κατά τη διαπραγμάτευση στα θεσμικά όργανα της ΕΕ του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου της ΕΕ για την προγραμματική περίοδο 2021-2027
- Τεκμηριώθηκε από ουσιαστική, τεχνική και επιχειρησιακή άποψη και αποφασίστηκε από την Κυβερνητική Επιτροπή η κατάρτιση διακριτού Επιχειρησιακού Προγράμματος Δίκαιης Μετάβασης για την προγραμματική περίοδο 2021-2027
- Έχει συσταθεί από τις 21-05-2020 Τεχνική Επιτροπή ΣΔΑΜ (ΤΕΣΔΑΜ), με βασικό καθήκον την προκαταρκτική αξιολόγηση επενδυτικών προτάσεων και τη διατύπωση επιστημονικά τεκμηριωμένης γνώμης
- Έχει στελεχωθεί και ενισχύεται η Τεχνική Γραμματεία ΣΔΑΜ, η οποία συστάθηκε σε εφαρμογή του άρθρου 104 παρ. 5 του ν.4685/2020 (ΦΕΚ Α'92)
- Δημιουργήθηκε ιστοσελίδα της Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ (www.sdam.gr), όπου δημοσιεύονται η πρόοδος του έργου και οι σχετικές ανακοινώσεις
- Από τις 09-07-2020 έχει δημοσιευθεί ανοιχτή πρόσκληση για την υποβολή μη δεσμευτικών επενδυτικών προτάσεων και αναπτυξιακών σχεδίων² από φορείς εκτός δημοσίου τομέα. Τα τεχνικά δελτία μπορούν να κατατίθενται στην ΤΕΣΔΑΜ (te@sdam.gr)
- Εγκρίθηκε από την Κυβερνητική Επιτροπή και καταρτίζεται ένα Ειδικό Μεταβατικό Πρόγραμμα Δίκαιης Μετάβασης για τις λιγνιτικές περιοχές, το οποίο θα χρηματοδοτηθεί από πόρους κυρίως του ΕΣΠΑ 2014-2020, του Πράσινου Ταμείου και του Ταμείου Ανάκαμψης

¹ Η πρόσκληση για κατάθεση προσφορών μπορεί να βρεθεί [εδώ](#)

² Η πρόσκληση και τα σχετικά τεχνικά δελτία μπορούν να βρεθούν [εδώ](#)

- Από τις 10-09-2020 έχει δημοσιευθεί πρόσκληση σε φορείς του Δημόσιου Τομέα που εδρεύουν/δραστηριοποιούνται στις λιγνιτικές περιοχές, για την υποβολή προτάσεων ως προς τη χρηματοδότηση έργων και δράσεων, στο πλαίσιο του Ειδικού Μεταβατικού Προγράμματος Δίκαιης Μετάβασης (2020-2023)³. Οι προτάσεις μπορούν να υποβάλλονται με τυποποιημένο δελτίο στη διεύθυνση emep20-23@sdam.gr έως τις 30-09-2020
- Σχεδιάστηκαν και εγκρίθηκαν από το Πράσινο Ταμείο επτά ειδικά στοχευμένα προγράμματα για τις λιγνιτικές περιοχές (Σχέδια Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια και το Κλίμα, Σχέδια Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, Πιλοτικό Πρόγραμμα Κυκλικής Διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων στις Π.Ε. Κοζάνης και Φλώρινας, Πρόγραμμα Ενεργειακών Κοινοτήτων, Πρόγραμμα Στήριξης και Ενίσχυσης Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, Ανάπτυξη εξειδικευμένης Ζώνης Καινοτομίας στη Δυτική Μακεδονία, Επιχειρηματικό Πάρκο Μεγαλόπολης). Πρόσφατα αποφασίστηκε η επέκταση των δυο πρώτων εκ των προγραμμάτων αυτών και στους μη λιγνιτικούς Δήμους Βοΐου, Βελβεντού, Σερβίων της ΠΕ Κοζάνης, Πρεσπών της ΠΕ Φλώρινας και Γορτυνίας της ΠΕ Αρκαδίας
- Θεσπίστηκε διάταξη Νόμου για την ανάθεση σε Ενδιάμεσο Φορέα του έργου διαχείρισης καθεστώτων ενίσχυσης των επηρεαζόμενων επιχειρήσεων που θα χρηματοδοτηθούν από πόρους του Πράσινου Ταμείου
- Ολοκληρώθηκε και εφαρμόζεται ο σχεδιασμός βιώσιμων και συμφερούσων λύσεων για τη θέρμανση των πόλεων (Κοζάνης, Πτολεμαΐδας, Αμυνταίου, Φλώρινας και Μεγαλόπολης)
- Αποφασίστηκε η θέσπιση και εφαρμογή «ρήτρας δίκαιης μετάβασης», η οποία έχει ήδη υιοθετηθεί στον σχεδιασμό και στο νομοθετικό έργο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
- Εκπονείται σχεδιασμός για την έναρξη μεγάλων παρεμβάσεων εξυγίανσης και αποκατάστασης των εδαφών που θα αποδεσμεύσει η ΔΕΗ Α.Ε. στις λιγνιτικές περιοχές

2.2 Πολιτικές και μέτρα που προωθούνται

Ήδη από τον Φεβρουάριο του 2020, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας παρουσίασε ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο 12 (δώδεκα) σημείων για την ομαλή και δίκαιη μετάβαση στη μεταλιγνιτική εποχή για τη Δυτική Μακεδονία και τη Μεγαλόπολη, τα οποία συνοψίζονται ακολούθως:

1. Ταχεία ωρίμανση και εγκατάσταση φωτοβολταϊκών πάρκων ~2GW στη Δυτική Μακεδονία (π.χ. σύμπραξη μεταξύ ΔΕΗ και RWE)

³ Η πρόσκληση μπορεί να βρεθεί [εδώ](#)

2. Συμφωνία των ΕΛΠΕ με τη γερμανική εταιρία Juwi για την άμεση κατασκευή φωτοβολταϊκού πάρκου ισχύος 204MW στην Κοζάνη
3. Σχεδιασμός πλήρως αυτοχρηματοδοτούμενης εθελούσιας εξόδου/συνταξιοδότησης για το τακτικό προσωπικό της ΔΕΗ στις λιγνιτικές περιοχές
4. Άμεση έναρξη εργασιών αποκατάστασης των ορυχείων της ΔΕΗ
5. Εξασφάλιση της εναλλακτικής θέρμανσης (τηλεθέρμανση) στις λιγνιτικές περιοχές μετά την απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων
6. Χωρικός σχεδιασμός για την αναπτυξιακή προοπτική των λιγνιτικών περιοχών με διαδικασίες επίστευσης
7. Διατήρηση του εκπτώτικου τιμολογίου της ΔΕΗ για τις λιγνιτικές περιοχές
8. Απόδοση λιγνιτικού πόρου ύψους €130 εκατ.
9. Χρηματοδότηση των λιγνιτικών περιοχών με πόρους ύψους €60 εκατ. από τους πλειστηριασμούς δικαιωμάτων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (Πράσινο Ταμείο)
10. Στήριξη των σχεδίων των τοπικών Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦΟΔΣΑ)
11. Ανάδειξη του αναπτυξιακού ρόλου του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας
12. Αίτημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να κηρύξει τις λιγνιτικές περιοχές ως ειδικές φορολογικές ζώνες με ειδικά φορολογικά κίνητρα

Με γνώμονα τα ανωτέρω σημεία, έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενα επεξεργασίας και έχουν αρχίσει να προωθούνται απτές λύσεις σε κρίσιμους τομείς της απολιγνιτοποίησης, όπως η τηλεθέρμανση, ο χωρικός σχεδιασμός και η θέσπιση κινήτρων.

2.3 Τηλεθέρμανση

Σε συνεργασία με τη ΔΕΗ καταρτίστηκε ένα βιώσιμο και άμεσα υλοποιήσιμο σχέδιο που θα εξασφαλίζει πλήρως την απρόσκοπτη παροχή τηλεθέρμανσης. Το σχέδιο προβλέπει λύσεις τόσο κατά το μεταβατικό σχέδιο, όσο και κατόπιν της παύσης των λιγνιτικών μονάδων.

Για τη Δυτική Μακεδονία, στη μεταβατική περίοδο η τηλεθέρμανση θα εξασφαλιστεί μέσω της διασύνδεσης Αμύνταιου, Πτολεμαΐδας και Κοζάνης με δίκτυο αγωγών ζεστού νερού, καθώς και σύνδεση με μονάδα ΣΗΘΥΑ, η οποία θα βρίσκεται εν ενεργεία σύμφωνα και με το πλάνο απολιγνιτοποίησης, θα

τροφοδοτείται με φυσικό αέριο από αγωγό του ΔΕΣΦΑ και θα παρέχει την απαιτούμενη θερμική ενέργεια για την απρόσκοπτη λειτουργία των τηλεθερμάνσεων.

Μετά το 2023, το σχέδιο εξασφάλισης της τηλεθέρμανσης προβλέπει τη δημιουργία ενός θερμικού κόμβου στη Δυτική Μακεδονία που θα απαρτίζεται από:

- Την τροποποιημένη μονάδα της Πτολεμαΐδας 5 (ισχύος 140MWh με απόδοση 300-400k MWh/χρόνο)
- Νέα μονάδα ΣΗΘΥΑ στην Καρδιά (ισχύος 60MWth, με απόδοση 270-350k MWh/χρόνο)
- Ηλεκτρικό λέβητας (ισχύος 100MWh, με απόδοση 20-125k MWh/χρόνο)
- Λέβητα φυσικού αερίου (ισχύος 100MWth, με απόδοση 10-125k MWh/χρόνο)

Αναφορικά με τη Μεγαλόπολη, το σχέδιο έχει ως βασικό άξονα την ανάπτυξη δικτύου διανομής φυσικού αερίου, ώστε να αποτελέσει και την τελική λύση από το 2022 και μετά. Αναφορικά με τον επερχόμενο χειμώνα (2020-21), σχεδιάζεται η κατασκευή λέβητα υδροποιημένου αερίου (LPG) που είναι ικανός να καλύψει τις ανάγκες τηλεθέρμανσης. Το κόστος κατασκευής του λέβητα εκτιμάται σε ~€500-600 χιλιάδες και θα αναληφθεί από τη ΔΕΗ.

Την περίοδο 2021-22, θα αρχίσει να κατασκευάζεται το δίκτυο φυσικού αερίου που θα συνδεθεί άμεσα με τα κτήρια τις περιοχής, ενώ ο λέβητας υδροποιημένου αερίου (LPG) θα χρησιμοποιείται, ώστε να εξασφαλιστεί στο ακέραιο η τηλεθέρμανση όσο θα διαρκούν οι εργασίες υποδομών φυσικού αερίου.

Αναφορικά με τη Φλώρινα, οι θερμικές ανάγκες της πόλης θα καλυφθούν με την ανάπτυξη δικτύου διανομής φυσικού αερίου, με χρονοδιάγραμμα κατασκευής μέχρι το τέλος του 2023, ενώ παράλληλα θα υλοποιούνται και οι συνδέσεις των καταναλωτών.

2.4 Χωρικός σχεδιασμός

Η ολοκλήρωση του χωρικού σχεδιασμού και των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ) αποτελεί βασικό προ-απαιτούμενο του σχεδίου και έχει αναχθεί σε ύψιστη προτεραιότητα. Για τον λόγο αυτόν, η Κυβερνητική Επιτροπή έχει αποφασίσει την επίσηυση των αναγκαίων πολεοδομικών παρεμβάσεων, ενώ τα Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΕΠΣ) θα ξεκινήσουν παράλληλα με τη θεσμική δημόσια διαβούλευση και θα εκπονηθούν με διαδικασίες επίσηυσης. Στο κεφάλαιο 6 του παρόντος, αναλύεται η προεργασία που έχει ήδη γίνει προς αυτήν την κατεύθυνση.

2.5 Ειδικό πλέγμα κινήτρων

Το master plan έχει στόχο την ανάδειξη των λιγνιτικών περιοχών ως φάρων περιφερειακής ανάπτυξης μέσω της προσέλκυσης επενδύσεων από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς. Για το σκοπό αυτό, έχει

σχεδιαστεί μια συγκεκριμένη δέσμη κινήτρων, που στοχεύει στην προσέλκυση νέων επενδύσεων υψηλής έντασης εργασίας και προστιθέμενης αξίας τοπικά.

Τα κίνητρα αυτά θα συναρθρώνονται με κίνητρα που προβλέπονται στην κείμενη Ελληνική νομοθεσία (π.χ. Ν. 4710/2020 για την Ηλεκτροκίνηση). Ταυτόχρονα, το πλέγμα κινήτρων που έχει σχεδιαστεί λαμβάνει ειδική μέριμνα για την υποστήριξη των επηρεαζόμενων εγκατεστημένων επιχειρήσεων, καθώς και των επηρεαζόμενων φυσικών προσώπων στις λιγνιτικές περιοχές.

Προκειμένου να θεσμοθετηθούν τα κίνητρα άμεσα, απρόσκοπτα και σε σύμπνοια με το κείμενο Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο, συμφωνήθηκε από την Κυβερνητική Επιτροπή να καταρτιστεί και να αποσταλεί η σχετική προ-κοινοποίηση (pre-notification) στις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ειδικού καθεστώτος ενίσχυσης.

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στη ρήτρα μετάβασης, η οποία αποφασίστηκε να διατρέχει όλες τις αναπτυξιακές δράσεις του επιτελικού κράτους. Η εφαρμογή της ρήτρας μετάβασης αποτελεί βασικό μοχλό για τη δημιουργία θέσεων εργασίας στις λιγνιτικές περιοχές στο βραχυπρόθεσμο διάστημα και εν γένει την εξασφάλιση μιας δίκαιης μετάβασης.

Η ρήτρα μετάβασης έχει ενσωματωθεί σε πρόσφατες νομοθετικές και άλλες πρωτοβουλίες που αφορούν το νέο πρόγραμμα «Εξοικονομώ-Αυτονομώ», τον νόμο για την ηλεκτροκίνηση και την επιτάχυνση έργων ΑΠΕ στις λιγνιτικές περιοχές.

- **Πρόγραμμα «Εξοικονομώ-Αυτονομώ»:** στις 03-08-2020 παρουσιάστηκε επίσημα το νέο πρόγραμμα «Εξοικονομώ-Αυτονομώ», που στοχεύει στην ενεργειακή αναβάθμιση του κτηριακού αποθέματος. Το πρόγραμμα, που θα ξεκινήσει το φθινόπωρο του 2020, προβλέπει προσαύξηση του βασικού ποσοστού επιχορήγησης κατά 10% στις λιγνιτικές περιοχές. Το πρόγραμμα είναι πλήρως εναρμονισμένο με τους στόχους του ΕΣΕΚ για αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στην ενίσχυση της απασχόλησης για το τοπικό τεχνικό και εργολαβικό προσωπικό
- **Νόμος για την ηλεκτροκίνηση:** Στις 23-07-2020 δημοσιεύθηκε ο Νόμος 4710/2020 που προβλέπει κίνητρα για την ανάπτυξη της ηλεκτροκίνησης στη χώρα με ενισχυμένους συντελεστές στις λιγνιτικές περιοχές, θέτοντας τα θεμέλια για σχετικές επενδύσεις τοπικά
- **Επιτάχυνση έργων ΑΠΕ:** με απόφαση του ΥΠΕΝ⁴ προβλέπεται ειδικός κατάλογος προτεραιότητας στην αξιολόγηση και χορήγηση προσφορών σύνδεσης σε ΑΔΜΗΕ και ΔΕΔΔΗΕ για έργα ΑΠΕ στις λιγνιτικές περιοχές. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η από την 01-09-2020 έναρξη λειτουργίας γραφείου ΑΠΕ του ΔΕΔΔΗΕ στην Κοζάνη

⁴ ΦΕΚ Β 940/20-03-2020

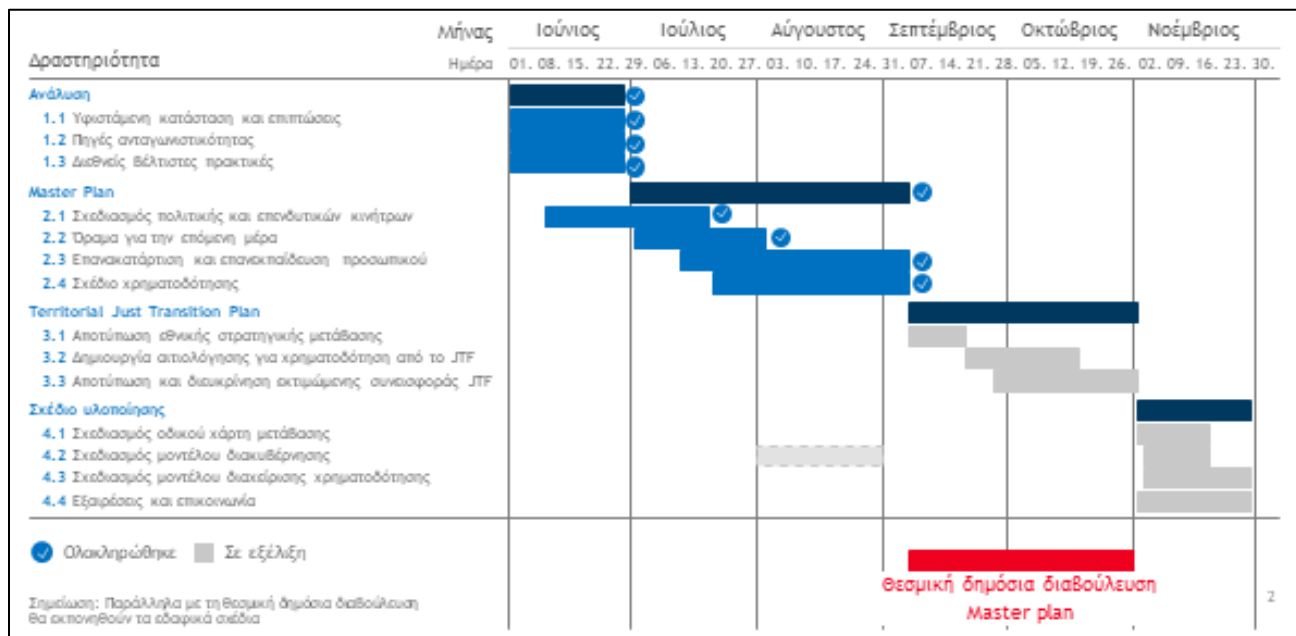

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας έχει αποστείλει σχετική πρόταση - πρόσκληση σε όλα τα Υπουργεία, για την ενσωμάτωση της ρήτηρας δίκαιης μετάβασης σε όλες τις νομοθετικές-αναπτυξιακές παρεμβάσεις των Υπουργείων ως απτή έκφραση της πλήρους μέριμνας και προσήλωσης στη δίκαιη μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών.

2.6 Πρόοδος έργου και βασικές δραστηριότητες

Το έργο κατάρτισης του master plan δομήθηκε σε τέσσερα επιμέρους βήματα. Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, στις 04-09-2020 ολοκληρώθηκε και κατατέθηκε στη Συντονιστική Επιτροπή το προσχέδιο του master plan. Ακολούθησε η συζήτηση και έγκριση του προσχεδίου από την Κυβερνητική Επιτροπή, ανάβοντας το πράσινο φως, ώστε να τεθεί σε θεσμική δημόσια διαβούλευση. Η θεσμική δημόσια διαβούλευση θα παραμείνει ανοιχτή έως τις 31-10-2020, με σκοπό οι παρατηρήσεις να εξεταστούν και να ενσωματωθούν στο τελικό κείμενο έως το τέλος του τρέχοντος έτους.

Στο ακόλουθο διάγραμμα παρουσιάζεται το πλήρες χρονοδιάγραμμα του έργου, το οποίο ακολουθείται πιστά, σημειώνοντας τις δραστηριότητες που έχουν ολοκληρωθεί, καθώς και αυτές που βρίσκονται σε εξέλιξη.

Η κατάρτιση του master plan πραγματοποιήθηκε στη βάση εφτά κύριων δραστηριοτήτων:

1. Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης, αναμενόμενων επιπτώσεων και εγγενών πλεονεκτημάτων στις επηρεαζόμενες περιοχές
2. Εξειδίκευση οράματος, σχεδιασμός πρώτων εμβληματικών επενδύσεων και ανάλυση αναπτυξιακών δράσεων και έργων υποδομής στις δύο επηρεαζόμενες περιοχές
3. Αρχική ποσοτικοποίηση του οφέλους των εξεταζόμενων δράσεων σε θέσεις εργασίας

4. Χαρτογράφηση και ποσοτικοποίηση της αρχικής δέσμης κινήτρων για υφιστάμενες, νέες εταιρίες και φυσικά πρόσωπα
5. Αρχική χωροθέτηση χρήσεων γης, ανάπτυξη σεναρίων και προετοιμασία για την εκπόνηση των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ)
6. Χαρτογράφηση των διαθέσιμων πηγών χρηματοδότησης και κατάρτιση του πλάνου χρηματοδότησης
7. Ανάλυση επανακατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού στις επηρεαζόμενες περιοχές

Στο πλαίσιο της κατάρτισης του master plan μελετήθηκαν Ευρωπαϊκές και διεθνείς βέλτιστες πρακτικές από δέκα διαφορετικές χώρες όπου έχει σημειωθεί ή βρίσκεται σε εξέλιξη απολιγνιτοποίηση μεγαλύτερης ή μικρότερης κλίμακας. Παράλληλα, κινητοποιήθηκε ένα ευρύ και διεθνές δίκτυο ειδικών σε θέματα δίκαιης μετάβασης, οικονομικής ανάπτυξης και επανακατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού.

2.7 Συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς

Η θεσμική δημόσια διαβούλευση σηματοδοτεί και επίσημα την έναρξη ενός εποικοδομητικού διαλόγου όλων των εμπλεκόμενων φορέων επί του προτεινόμενου master plan, με σκοπό τον εμπλουτισμό του, ώστε να συν-διαμορφωθεί το τελικό master plan που θα υποβληθεί προς έγκριση από το Υπουργικό Συμβούλιο και θα αποσταλεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ο διάλογος με τους εμπλεκόμενους φορείς τόσο στη Δυτική Μακεδονία, όσο και στη Μεγαλόπολη, ήταν διαρκής και ανοιχτός και κατά τη διάρκεια των εργασιών εκπόνησης του προσχεδίου του master plan.

Κατά την εκπόνηση του master plan συγκεντρώθηκαν και ελήφθησαν υπόψη οι προτάσεις και τοπικά master plan⁵ από πληθώρα τοπικών φορέων που κατατέθηκαν επισήμως στη Συντονιστική Επιτροπή ΣΔΑΜ.

Αντίστοιχα, δημιουργήθηκε ανοιχτός διάυλος επικοινωνίας με τις Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου, οι οποίες μέσω των Περιφερειάρχων τους αποτελούν μέλη της Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ και ως εκ τούτου είχαν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν όλη τη διαδικασία εκπόνησης μέσω των τακτικών της συνεδριάσεων. Παράλληλα, ο Πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής είχε την ευκαιρία να συναντηθεί με τη διοίκηση των Περιφερειών, τους επηρεαζόμενους Δήμους, σωματεία και λοιπούς τοπικούς φορείς στο πλαίσιο επισκέψεων που πραγματοποίησε στις λιγνιτικές περιοχές.

Η ομάδα του ΣΔΑΜ συμμετείχε σε πολλαπλές συναντήσεις εργασίας με τους εκπροσώπους της ΔΕΗ. Η κατάρτιση του master plan έλαβε υπόψη τη συνεισφορά της ΔΕΗ αναφορικά με την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και τα σχεδιαζόμενα επενδυτικά σχέδια της ίδιας της επιχείρησης στις λιγνιτικές περιοχές εντός των ορίων των λιγνιτικών κέντρων.

Καταλυτική έχει υπάρξει έως τώρα η συνεισφορά της ακαδημαϊκής κοινότητας στην πρόοδο του έργου. Η ομάδα του ΣΔΑΜ συνεργάστηκε με επιστήμονες του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), για

⁵ Για παράδειγμα: «Σχέδιο ανάπτυξης (master plan) περιοχής ενεργειακού Δήμου Μεγαλόπολης και Δήμου Γορτυνίας (Ιούλιος 2020)

την προετοιμασία των εργασιών που αφορούν στο χωρικό σχεδιασμό. Επιπλέον, υπήρξε διαρκής και στενή συνεργασία με τις πρυτανικές αρχές του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, ώστε να συνδιαμορφωθεί ο ρόλος που το ίδρυμα θα μπορούσε να διαδραματίσει, τόσο ως φορέας επανακατάρτισης αλλά και ως φορέας ανάπτυξης της περιοχής. Αντίστοιχες συναντήσεις εργασίας πραγματοποιήθηκαν και με τις πρυτανικές αρχές του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Η προετοιμασία του master plan έλαβε υπόψη πληθώρα μελετών της επιστημονικής κοινότητας και φορέων εγνωσμένου κύρους, όπως είναι, για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Παγκόσμια Τράπεζα, η Ακαδημία Αθηνών, το Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, το Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης, Επιμελητήρια κ.λπ.. Οι μελέτες αυτές αξιοποιήθηκαν - μεταξύ άλλων - στο πλαίσιο της αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης, μεθοδολογικής ανάλυσης και της συλλογής προτάσεων για την επόμενη μέρα.

Τέλος, οργανώθηκαν συναντήσεις εργασίας με την ομάδα του ΟΑΕΔ, προκειμένου να αποτυπωθεί το ανθρώπινο δυναμικό και το επίπεδο απασχόλησης στις λιγνιτικές περιοχές, να αναλυθεί το τρέχον επίπεδο κατάρτισης και να εξεταστούν τα διαθέσιμα προγράμματα και ο ρόλος που θα μπορούσε να αναλάβει ο ΟΑΕΔ προς αυτήν την κατεύθυνση, ως ο επιχειρησιακός βραχίονας του κράτους για την προώθηση της απασχόλησης.

3 Το όραμα για την επόμενη μέρα

3.1 Βασικές αρχές, πυλώνες και εξειδίκευση του οράματος

Το όραμα για την «επόμενη μέρα» διέπεται από πέντε βασικές αρχές:

- Έμφαση σε τομείς εντάσεως εργασίας για τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στις τοπικές κοινωνίες
- Αξιοποίηση των εγγενών πλεονεκτημάτων των επηρεαζόμενων περιοχών
- Εξασφάλιση γρήγορης μετάβασης με έμφαση στις γρήγορες νίκες (quick-wins)
- Προώθηση της κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας με έμφαση στην αειφόρο ανάπτυξη
- Ενσωμάτωση της σύγχρονης τεχνολογίας και προώθηση της καινοτομίας

Οι αρχές αυτές είναι εναρμονισμένες με τις «ομάδες στόχων πολιτικής» της ΕΕ για μία εξυπνότερη, πιο πράσινη, πιο συνδεδεμένη, πιο κοινωνική Ευρώπη και μια Ευρώπη πιο κοντά στον πολίτη.

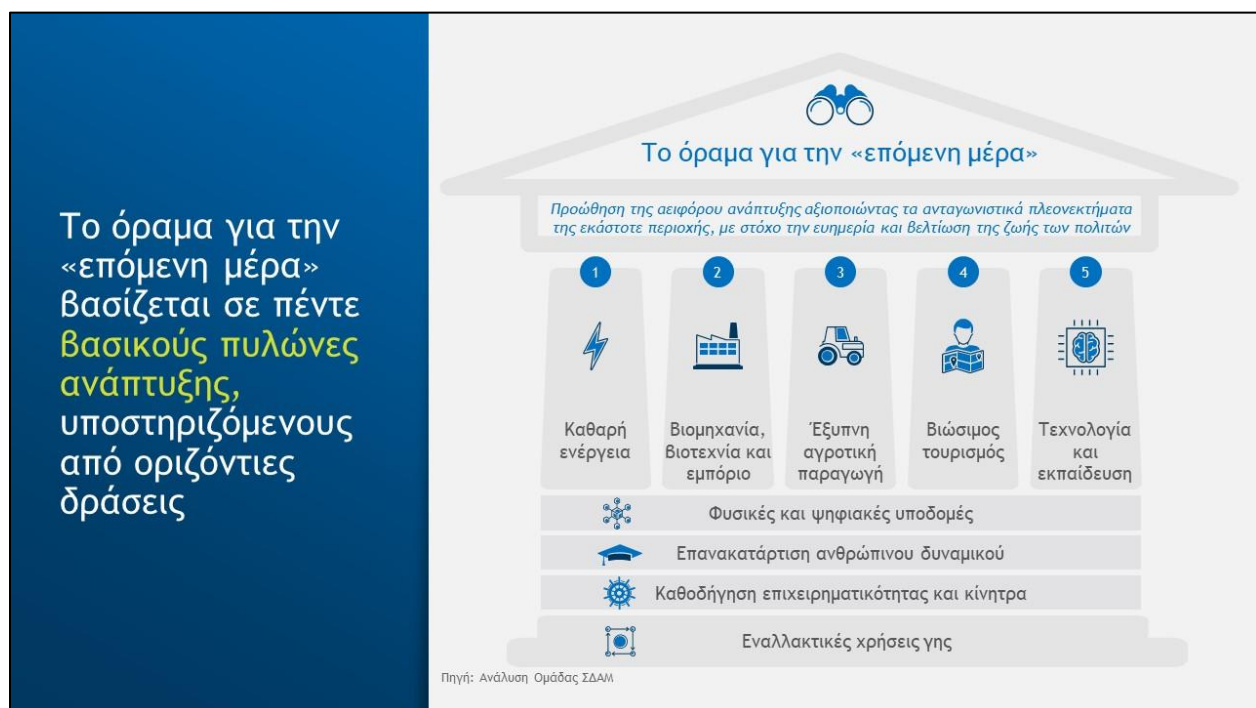
Με βάση τις ανωτέρω αρχές, το όραμα για την "επόμενη μέρα" βασίζεται σε πέντε πυλώνες ανάπτυξης, ως ακολούθως:

- Καθαρή ενέργεια
- Βιομηχανία, βιοτεχνία και εμπόριο
- Έξυπνη αγροτική παραγωγή
- Βιώσιμος τουρισμός
- Τεχνολογία και εκπαίδευση

Οι πέντε αυτοί πυλώνες αναδεικνύουν την ανάγκη μετάβασης σε ένα οικονομικό μοντέλο το οποίο θα αναδεικνύει τις σύγχρονες και καθαρές μορφές ενέργειας, αλλά ταυτόχρονα θα είναι διαφοροποιημένο ευνοώντας την άνθιση και απελευθερώνοντας την προοπτική περισσότερων κλάδων της οικονομίας.

Τέλος, σημαντική θέση στο όραμα για την «επόμενη μέρα» καταλαμβάνει η τεχνολογία και η εκπαίδευση. Με δεδομένη την ταχεία διείσδυση της τεχνολογίας, ο ευρύτερος κλάδος πρέπει εξ ορισμού να αποτελέσει ανεξάρτητο πυλώνα ανάπτυξης και στις τοπικές οικονομίες. Παράλληλα όμως, θα πρέπει να διαπνέει και τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας (μεταξύ άλλων τη βιομηχανία τελευταίας γενιάς ή τον πρωτογενή τομέα που αξιοποιεί τεχνολογικά εξελιγμένες τεχνικές παραγωγής).

Οι πυλώνες ανάπτυξης πρέπει να οικοδομηθούν σε γερά θεμέλια και να υποστηριχτούν από τολμηρές οριζόντιες δράσεις, οι οποίες δεν είναι άλλες από την ανάπτυξη φυσικών και ψηφιακών υποδομών, την επανακατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, την καθοδήγηση επιχειρηματικότητας και την πρόβλεψη κινήτρων και τη θεσμοθέτηση εναλλακτικών χρήσεων γης.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, πραγματοποιήθηκε εξειδίκευση του οράματος για την «επόμενη μέρα» για κάθε μία από τις δύο λιγνιτικές περιοχές. Η εξειδίκευση του οράματος ακολούθησε την ανάλυση των εγγενών πλεονεκτημάτων των λιγνιτικών περιοχών, ώστε αυτό να εδράζεται σε αληθινά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα των περιοχών σε συνδυασμό πάντα με το ήδη εκπεφρασμένο επενδυτικό ενδιαφέρον.

Η Δυτική Μακεδονία, με κύρια πλεονεκτήματα την εκπαίδευση και τον φυσικό πλούτο, μετατρέπεται σε καινοτόμο κέντρο παραγωγής και έρευνας καθαρής ενέργειας με διαφοροποιημένο οικονομικό μοντέλο.

Η Μεγαλόπολη, με κύρια πλεονεκτήματα τον φυσικό πλούτο και τις υποδομές, εκσυγχρονίζει το ενεργειακό και βιομηχανικό της προφίλ, με στροφή στην καθαρή παραγωγή και επανεκκίνηση της βαριάς βιομηχανίας στην Πελοπόννησο.

3.2 Εξεταζόμενες επενδύσεις και όφελος στις τοπικές κοινωνίες

Για την υλοποίηση του προγράμματος, πρωταρχικό βήμα αποτελεί η προσέλκυση και προώθηση ενός οικοσυστήματος επενδύσεων γύρω από τους πυλώνες του οράματος για κάθε περιοχή. Οι επενδύσεις αυτές θα προωθηθούν τόσο από ιδιωτικούς, όσο και δημόσιους φορείς, αλλά και μέσω σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ).

Στο master plan έχουν ληφθεί υπόψη και αναλυθεί κυρίως επενδύσεις ιδιωτικού τομέα με βάση το εκπεφρασμένο ενδιαφέρον και αναμένεται η κατάρτιση ενδεικτικού καταλόγου δημοσίων επενδύσεων εντός του Οκτωβρίου 2020.

Οι εμβληματικές δράσεις, οι οποίες θα απορροφήσουν ένα μεγάλο ποσοστό του επηρεαζόμενου εργατικού δυναμικού, αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για τη συγκρότηση και την ανάπτυξη ενός οικοσυστήματος επενδύσεων, ανεξαρτήτως μεγέθους και φορέα υλοποίησης.

Το όραμα, επομένως, προωθείται από εμβληματικές δράσεις.

Συγκεκριμένα, οι ενδεικτικές εμβληματικές δράσεις ανά τομέα δραστηριότητας συνολικού ύψους >€3B οι οποίες προωθούνται και στις δύο επηρεαζόμενες περιοχές και αξιοποιούν τα εκάστοτε εγγενή πλεονεκτήματα καταγράφονται ως εξής:

Δυτική Μακεδονία

Καθαρή ενέργεια

Έμφαση δίνεται στην κατασκευή φωτοβολταϊκών πάρκων, με εκπεφρασμένο ενδιαφέρον για την κατασκευή ~2GW, εκ των οποίων ~0.4GW βρίσκονται υπό κατασκευή. Συγκεκριμένα:

- Η ΔΕΗ έχει ήδη υπό κατασκευή 230MW, σε επένδυση ύψους ~€133M
- Τα ΕΛΠΕ έχουν υπό κατασκευή 204MW, σε επένδυση ύψους ~€130M
- Η ΔΕΗ ενδιαφέρεται για 1.7GW επιπλέον που βρίσκονται υπό ανάπτυξη

Η εγκατάσταση της συγκεκριμένης ισχύος θα συνεισφέρει στην αντικατάσταση της λιγνιτικής ισχύος και στη μετάβαση προς την «πράσινη ενέργεια», σύμφωνα με τους στόχους του Εθνικού Σχεδίου Ενέργειας και Κλίματος (ΕΣΕΚ, ΦΕΚ Β' 4893/31-12-2019). Παράλληλα, ο στόχος των εμβληματικών επενδύσεων,

πέρα από την εισροή κεφαλαίων και την επανεκκίνηση της τοπικής οικονομίας, είναι να αποτελέσουν κέντρο (φάρο) προσέλκυσης συναφών επενδύσεων.

Για παράδειγμα, η κατασκευή Φωτοβολταϊκών Πάρκων παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας εργοστασίου ανταλλακτικών ή την έρευνα και ανάπτυξη μονάδων υδρογόνου που θα συνδέονται με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και για το οποίο έχει εκφραστεί επενδυτικό ενδιαφέρον:

- Από τον Απρίλιο 2020 η Solaris Bus & Coach έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον για επένδυση ~€1B σε μονάδα παραγωγής πράσινου υδρογόνου μέσω ΑΠΕ
- Το White Dragon project που επιχειρεί επενδύσεις €2.5B σε ηλεκτρολύτες 1.5GW και εκτιμά 5K άμεσες θέσεις εργασίας. Το έργο αυτό σχεδιάζεται από 4 χώρες, μία εκ των οποίων και η Ελλάδα. Ανταγωνίζεται για χρηματοδότηση άλλα 7 έργα στο πλαίσιο του Hydrogen Europe

Επιπλέον και σε συνάρτηση με την αύξηση της παραγόμενης ισχύος, η Eunice φέρεται να ενδιαφέρεται για επένδυση €280M για μονάδα αποθήκευσης ενέργειας 250MW.

Η δεύτερη εμβληματική επένδυση στην καθαρή ενέργεια αφορά στο πεδίο ενεργειακής έρευνας και τεχνολογίας (ΠΕΝΕΤ) σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, με ενδεικτικούς τομείς εξειδίκευσης την ηλεκτροκίνηση, το υδρογόνο και εναλλακτικά καύσιμα. Το ΠΕΝΕΤ συνεισφέρει στην έρευνα και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών σε ένα χώρο πρόσφορο για επενδύσεις και θα συμβάλει στην άρτια κατάρτιση του νέου εργατικού δυναμικού.

Βιομηχανία, βιοτεχνία και εμπόριο

Σχεδιάζεται να δημιουργηθεί Βιομηχανικό πάρκο ηλεκτροκίνησης, ως ο κεντρικός πυλώνας της βιομηχανίας στην περιοχή, με στόχο την ανταγωνιστική τοποθέτηση της Ελλάδας στην ανάπτυξη της ηλεκτροκίνησης. Αυτή τη στιγμή, υπάρχει ενδιαφέρον από πανεθνικό όμιλο για την κατασκευή εργοστασίου μπαταριών συνολικής επένδυσης ~€200M που θα μπορούσε να δημιουργήσει έως ~600 συνολικές θέσεις κατά τη λειτουργία.

Παράλληλα, το βιομηχανικό πάρκο ηλεκτροκίνησης θα μπορούσε να προσελκύσει μονάδες κατασκευής πρώτων υλών ή φορτιστών για τους αυτοκινητόδρομους. Ήδη υπάρχει εκπεφρασμένο επενδυτικό ενδιαφέρον για συγγενείς επενδύσεις, όπως για παράδειγμα για εργοστάσιο παραγωγής μερών ή ανταλλακτικών αυτοκινήτων με ενδιαφέρον από διεθνή εταιρία στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας για επένδυση €5.3M.

Έξυπνη αγροτική παραγωγή

Ανάπτυξη έξυπνων αγροτικών μονάδων παραγωγής τελευταίας τεχνολογίας με έμφαση σε εναλλακτικές μορφές καλλιέργειας (π.χ. υδροπονία) και πολλαπλό εκπεφρασμένο επενδυτικό ενδιαφέρον. Για παράδειγμα, υπάρχει ενδιαφέρον από διεθνή εταιρία στον κλάδο των τροφίμων για υδροπονία. Η

επένδυση εκτιμάται σε ~€100M και θα μπορούσε να δημιουργήσει έως ~400 άμεσες θέσεις κατά τη λειτουργία.

Βιώσιμος τουρισμός

Δημιουργία οικοσυστήματος οινικού τουρισμού στα πρότυπα της Βόρειας Ιταλίας. Αυτή τη στιγμή υπάρχει ενδιαφέρον από ηγετική εταιρία στην οινοποιία για επένδυση ύψους ~€3M και ~20 θέσεις εργασίας σε καταλύματα και χώρους εστίασης.

Το ενδιαφέρον συνδυάζει επενδύσεις σε μονάδα ανακύκλωσης υπολειμμάτων και μονάδα παλαίωσης για επιπλέον ~€3.6M και ~20 θέσεις εργασίας. Το συγκεκριμένο ενδιαφέρον μπορεί να αποτελέσει εφαλτήριο και για τις υπόλοιπες εταιρίες που ασχολούνται με την οινοποιία στην περιοχή, ούτως ώστε να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους.

3.3 Άλλες επενδύσεις

Δημιουργία υπερσύγχρονης κλινικής αποκατάστασης, με στόχο την ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού στη Μακεδονία.

Η επένδυση αναμένεται να δώσει έναυσμα για αναβάθμιση όμορων ιατρικών εγκαταστάσεων και να αποτελέσει κοιτίδα για κλινικές μελέτες σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Δ. Μακεδονίας. Ταυτόχρονα, μπορεί να αναβαθμίσει την ευρύτερη περιοχή αφήνοντας ένα σημαντικό τουριστικό αποτύπωμα.

		Εξεταζόμενες μεγάλες επενδύσεις	Εκτιμώμενη επένδυση
 Καθαρή ενέργεια		<ul style="list-style-type: none"> Φωτοβολταϊκά πάρκα (~2GW) από τη ΔΕΗ και τα ΕΛΠΕ Μονάδα παραγωγής πράσινου υδρογόνου από τη Solaris Εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας από τη Eunice Πεδίο ενεργειακής έρευνας και τεχνολογίας¹ με ΣΔΙΤ με το ΠΔΜ² 	~€1.5B
 Βιομηχανία, βιοτεχνία και εμπόριο		<ul style="list-style-type: none"> Βιομηχανικό πάρκο με έμφαση στην κατασκευή προϊόντων ηλεκτροκίνησης (μπαταρίες λιθίου, κλπ.) από πανεθνικό όμιλο Δημιουργία μονάδας διαχείρισης αποβλήτων Κέντρο επεξεργασίας βιομάζας 	~€200M
 Έξυπνη αγροτική παραγωγή		<ul style="list-style-type: none"> Έξυπνες αγροτικές μονάδες παραγωγής τελευταίας τεχνολογίας (υδροπονία) από διεθνή εταιρία στον κλάδο των τροφίμων 	~€100M
 Βιώσιμος τουρισμός		<ul style="list-style-type: none"> Οικοσύστημα οινικού τουρισμού στα πρότυπα της Βόρειας Ιταλίας, ενδιαφέρον από ηγετική εταιρία στην οινοποιία 	~€25M
 Άλλες επενδύσεις		<ul style="list-style-type: none"> Υπερσύγχρονη κλινική φυσικής αποκατάστασης με ΣΔΙΤ με δημόσιο φορέα 	~€60M

1. Ενδεικτικά: ηλεκτροκίνηση, υδρογόνο και εναλλακτικά καύσιμα, τεχνολογίες αποθήκευσης 2. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας Πηγή: ΔΕΗ, ΕΛΠΕ, Επενδυτικά σχέδια, Προτάσεις φορέων, Ανάλυση Ομάδας ΣΔΑΗ

 Ιδιωτικός φορέας
  Δημόσιος φορέας
  ΣΔΙΤ

1

Μεγαλόπολη

Καθαρή ενέργεια

Έμφαση δίνεται στην κατασκευή φωτοβολταϊκών πάρκων, με εκπεφρασμένο ενδιαφέρον για την κατασκευή ~0.5GW, εκ των οποίων 50MW βρίσκονται υπό κατασκευή. Συγκεκριμένα:

- Η ΔΕΗ έχει ήδη υπό κατασκευή 50MW και ενδιαφέρεται για ~0.5GW επιπλέον που βρίσκονται υπό ανάπτυξη

Αντίστοιχα με τη Δ. Μακεδονία, η εγκατάσταση της συγκεκριμένης ισχύος θα συνεισφέρει στην αντικατάσταση της λιγνιτικής ισχύος και στη μετάβαση προς την «πράσινη ενέργεια» σύμφωνα με τους στόχους του ΕΣΕΚ, καθώς και στην προσέλκυση συγγενών επενδύσεων, όπως εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας και εργοστάσιο ανταλλακτικών.

Βιομηχανία, βιοτεχνία και εμπόριο

Σχεδιάζεται να δημιουργηθεί πρότυπη βιομηχανία φαρμάκων, με στόχο την επανεκκίνηση της βαριάς βιομηχανίας στην Πελοπόννησο. Υπάρχει προχωρημένο ενδιαφέρον από φαρμοκοβιομηχανία για επένδυση ύψους ~€90M που θα μπορούσε να δημιουργήσει έως ~400 άμεσες θέσεις κατά τη λειτουργία.

Παράλληλα, παρέχεται η δυνατότητα συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου για την ανάπτυξη σχετικών ερευνητικών προγραμμάτων.

Έξυπνη αγροτική παραγωγή

Ανάπτυξη μονάδων ευφυούς κτηνοτροφίας και ζωοτροφών, με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη της κτηνοτροφικής δυναμικότητας της περιοχής.

Έξυπνες αγροτικές μονάδες παραγωγής εξαγωγίμων προϊόντων, με έμφαση σε εναλλακτικές μορφές καλλιέργειας (π.χ. υδροπονία), όπως και στη Δ. Μακεδονία, με πολλαπλό εκπεφρασμένο επενδυτικό ενδιαφέρον.

Βιώσιμος τουρισμός

Πρωτότυπο θεματικό πάρκο περιπέτειας, ψυχαγωγίας και εκπαίδευσης με ενδιαφέρον από διεθνή εταιρία ψυχαγωγίας.

Άλλες επενδύσεις

Δημόσιες επενδύσεις, Επιχειρηματικό Πάρκο κ.λπ.

Μεγαλόπολη: Εκπεφρασμένο ενδιαφέρον για 5 μεγάλα έργα που εκτιμάται ότι μπορούν να κινητοποιήσουν ~€0.5 δις νέες επενδύσεις στην περιοχή

Εξαταζόμενες μεγάλες επενδύσεις		Εκτιμώμενη επένδυση
Καθαρή ενέργεια 	Φωτοβολταϊκά πάρκα (~0.6GW) από τη ΔΕΗ	~€250M
Βιομηχανία, Βιοτεχνία και εμπόριο 	Πρότυπη βιομηχανία φαρμάκων, από μεγάλη φαρμακοβιομηχανία	~€90M
Έξυπνη αγροτική παραγωγή 	Μονάδα ευφυούς κτηνοτροφίας και ζωοτροφών και έξυπνες αγροτικές μονάδες παραγωγής	~€40M
Βιώσιμος τουρισμός 	Πρωτότυπο θεματικό πάρκο περιπέτειας, ψυχαγωγίας και εκπαίδευσης με ενδιαφέρον από διεθνή εταιρία ψυχαγωγίας	~€40M
Άλλες επενδύσεις 	Άλλες δημόσιες επενδύσεις	~€30M

Πηγή: ΔΕΗ, Επενδυτικά σχέδια, Προτάσεις φορέων, Ανάλυση Ομάδας ΣΔΑΜ

Ιδιωτικός φορέας
 Δημόσιος φορέας
 ΣΔΙΤ

3.4 Επενδύσεις δημοσίων έργων σε Δ. Μακεδονία και Μεγαλόπολη

Παράλληλα με τις επενδύσεις ιδιωτικού τομέα καταρτίζονται προτάσεις και σχεδιασμοί για την υλοποίηση ενός εκτεταμένου προγράμματος δημοσίων έργων, με έμφαση στις υποδομές, τα οποία θα αναμορφώσουν τις επηρεαζόμενες περιοχές. Τα έργα αυτά συμπεριλαμβάνουν μεταξύ άλλων την ολοκλήρωση των οδικών διασυνδέσεων, την ενίσχυση και επανενεργοποίηση του σιδηροδρομικού δικτύου, την εισαγωγή φυσικού αερίου και την ανάπτυξη δικτύων, την ενίσχυση των υποδομών τηλεθέρμανσης, την εγκατάσταση ευρυζωνικού δικτύου υπερ-υψηλών ταχυτήτων και δικτύου κινητής τηλεφωνίας πέμπτης γενιάς (5G) κ.λπ..

Τα συγκεκριμένα έργα θα προσφέρουν πολλαπλές θέσεις εργασίας κατά τη διάρκεια της κατασκευαστικής περιόδου των εμβληματικών επενδυτικών έργων, καθώς αποτελούν σημαντικό προαπαιτούμενο για την υλοποίησή τους. Το πρώτο βήμα, ωστόσο, αποτελεί η υλοποίηση ενός προγράμματος αποκαταστάσεων των εδαφών στις ζώνες απολιγνιτοποίησης, στο οποίο θα απασχοληθεί σημαντικό μέρος του ανθρώπινου δυναμικού. Για τη χρηματοδότηση του εν λόγω προγράμματος θα κινητοποιηθούν πόροι ύψους ~€ 0,3B από το νέο Ταμείο Ανάκαμψης.

3.5 Θέσεις εργασίας

Οι μεγάλες επενδύσεις εκτιμάται ότι μπορούν να δημιουργήσουν περίπου ~8,000 συνολικές θέσεις εργασίας μέχρι το 2028. Οι νέες θέσεις εργασίας αναμένεται να απορροφήσουν το έκτακτο προσωπικό και προσωπικό των εργοληπτών της ΔΕΗ, καθώς και βραχυχρόνια άνεργους των επηρεαζόμενων

περιοχών (~11,000 συνολικά σήμερα), ενώ θέτουν τις βάσεις για την εισροή νέου δυναμικού, ειδικά σε εξειδικευμένους επιστήμονες και στελέχη.

Οι θέσεις εργασίας υπολογίστηκαν έχοντας ως πρώτη προτεραιότητα το υπαρκτό επενδυτικό ενδιαφέρον και τις καταγεγραμμένες προτάσεις, μέσω των διαθέσιμων επιχειρηματικών σχεδίων (business plans), ενώ συνεκτιμήθηκαν αντίστοιχα παραδείγματα κυρίως από την Ελλάδα, όσο και από Ευρωπαϊκές χώρες που έχουν προωθήσει με επιτυχία πολιτικές και προγράμματα απεξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα.

Σε αυτές τις περιπτώσεις έγινε αρκετά συντηρητικός υπολογισμός των θέσεων εργασίας. Για παράδειγμα, κατά τη λειτουργία του ΠΕΝΕΤ υπολογίζονται έως ~2,200 άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας. Σε αντίστοιχου βεληνεκούς έργα στην Ελλάδα, οι υπολογιζόμενες θέσεις εργασίας είναι πολλαπλάσιες και συγκεκριμένα, στην Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας εκτιμώνται σε ~7,000, ενώ στην Πολιτεία Καινοτομίας στο ΧΡΩ.ΠΕΙ. σε ~2,500 άμεσες μόνο θέσεις εργασίας.

Για τον υπολογισμό της έμμεσης εργασίας ελήφθησαν υπόψη σχετικές μελέτες και κυρίως η επικαιροποιημένη μελέτη για τη «Εκτίμηση του κόστους μετάβασης της Δυτικής Μακεδονίας σε καθεστώς χαμηλής λιγνιτικής παραγωγής» από το ΤΕΕ Δυτικής Μακεδονίας. Συγκεκριμένα, οι οικονομικοί κλάδοι με τον αντίστοιχο συντελεστή απασχόλησης είναι:

- A1: Γεωργία, δασοκομεία & αλιεία, με συντελεστή 1.8
- A3: Μεταποίηση, με συντελεστή 2.8
- A4: Κατασκευές, με συντελεστή 2.2
- A5: Χονδρικό & λιανικό εμπόριο, επισκευές οχημάτων & μοτοσικλετών, μεταφορά & αποθήκευση, υπηρεσίες παροχής καταλύματος & υπηρεσίες εστίασης, με συντελεστή 2.5
- A9: Επαγγελματικές, επιστημονικές & τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές & υποστηρικτικές δραστηριότητες, με συντελεστή 2.2
- A10: Δημόσια διοίκηση & άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία & την κοινωνική μέριμνα, με συντελεστή 5.0
- A11: Τέχνες, διασκέδαση & ψυχαγωγία, επισκευές ειδών νοικοκυριού & άλλες υπηρεσίες, με συντελεστή 3.0

Οι παραπάνω συντελεστές και υποθέσεις ελέγχθηκαν ποιοτικά με τεχνικά γραφεία και εταιρίες που είναι ενεργές στους αντίστοιχους οικονομικούς κλάδους. Ο συγκεκριμένος αριθμός αναφέρεται στην περίοδο λειτουργίας των επενδύσεων, η οποία εξασφαλίζει τη μακροχρόνια απασχόληση του επηρεαζόμενου πληθυσμού. Η κατασκευαστική περίοδος δημιουργεί εφάμιλλες βραχυχρόνιες ανάγκες απασχόλησης.

Σε κάθε περίπτωση, ο συγκεκριμένος αριθμός αποτελεί μία πρώτη εκτίμηση, η οποία θα ανανεωθεί και οριστικοποιηθεί, όταν ωριμάσει το επενδυτικό ενδιαφέρον και κατατεθούν τα σχετικά επιχειρηματικά πλάνα (business plans).

3.6 Βασικά προαπαιτούμενα

Η ταχεία υλοποίηση του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης περιλαμβάνει βασικά προαπαιτούμενα. Συγκεκριμένα:

- Στρατηγικό πλάνο επανακατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού
- Οριστικοποίηση και θεσμοθέτηση δέσμης κινήτρων με έμφαση στις επηρεαζόμενες περιοχές
- Εκκίνηση εργασιών χωροθέτησης και εκπόνηση των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ) με διαδικασίες επίσπευσης
- Διευθέτηση φορέα αποκατάστασης των γαιών και άμεση εκκίνηση των εργασιών
- Εξασφάλιση χρηματοδότησης και οριστικοποίηση κατανομής κεφαλαίων από το Ταμείο Ανάκαμψης
- Οριστικοποίηση υποβολής προτάσεων δημοσίων επενδύσεων που κατευθύνονται προς τις επηρεαζόμενες περιοχές
- Απλούστευση και επίσπευση αδειοδοτικής διαδικασίας

4 Επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού

Βασική μέριμνα της επιτροπής ΣΔΑΜ αποτελεί η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε συνδυασμό με την απορρόφηση του επηρεαζόμενου ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και των τοπικών ανέργων των επηρεαζόμενων περιοχών.

Για την αξιολόγηση των δυνατοτήτων απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού των επηρεαζόμενων περιοχών, η επιτροπή επεξεργάστηκε στοιχεία ανεργίας και επαγγελματικών δεξιοτήτων από τη ΔΕΗ και τον ΟΑΕΔ. Από την ανάλυση προέκυψε πως υπάρχει μεγάλος αριθμός ανέργων και εν δυνάμει επηρεαζόμενων εργαζομένων από τη ΔΕΗ, με πολυετή πείρα και δεξιότητες σχετικές με την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και εξόρυξη λιγνίτη, τις χωματουργικές εργασίες, τον χειρισμό μηχανημάτων καθώς και με εργασίες γραφείου.

Η παρουσία μεγάλου αριθμού ανθρώπινου δυναμικού με τεχνικές δεξιότητες αποτελεί παρακαταθήκη των περιοχών και σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί άμεσα.

Στο πλαίσιο της εξέλιξης του οικονομικού μοντέλου της περιοχής σε μία νέα διαφοροποιημένη οικονομία στηριζόμενη στους 5 πυλώνες του masterplan δημιουργούνται περί τις 6,000 θέσεις εργασίας στη Δ. Μακεδονία και 2,000 στη Μεγαλόπολη, κυρίως στον κατασκευαστικό τομέα. Ιδιαίτερα στην περίπτωση της Μεγαλόπολης, υπολογίζεται πως το τοπικό ανθρώπινο δυναμικό μπορεί να καλύψει το ~67% των θέσεων, ενώ για την κάλυψη των εναπομείναντων προβλέπεται να χρειασθεί εισροή εργαζομένων από τους όμορους δήμους.

Οι θέσεις αυτές αφορούν τις αποκαταστάσεις των γαιών των ορυχείων καθώς και την ανέγερση των εμβληματικών και λοιπών σχεδιαζόμενων επενδύσεων που αναμένεται να τις πλαισιώσουν.

Οι θέσεις αυτές θα ξεκινήσουν να απορροφούν εργαζομένους από το 2020 και μέχρι τουλάχιστον το 2024 στη Μεγαλόπολη και το 2026 στη Δ. Μακεδονία όπου αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί η φάση κατασκευής των εμβληματικών επενδύσεων.

Δεδομένου ότι οι επαγγελματικές δεξιότητες που απαιτούνται στη φάση της κατασκευής είναι παρεμφερείς με τις υπάρχουσες δεξιότητες του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού, η ανάγκη επανακατάρτισης για την κάλυψή τους χαρακτηρίζεται ως πολλή χαμηλή.

4.1 Εκτιμώμενες ανάγκες επανακατάρτισης

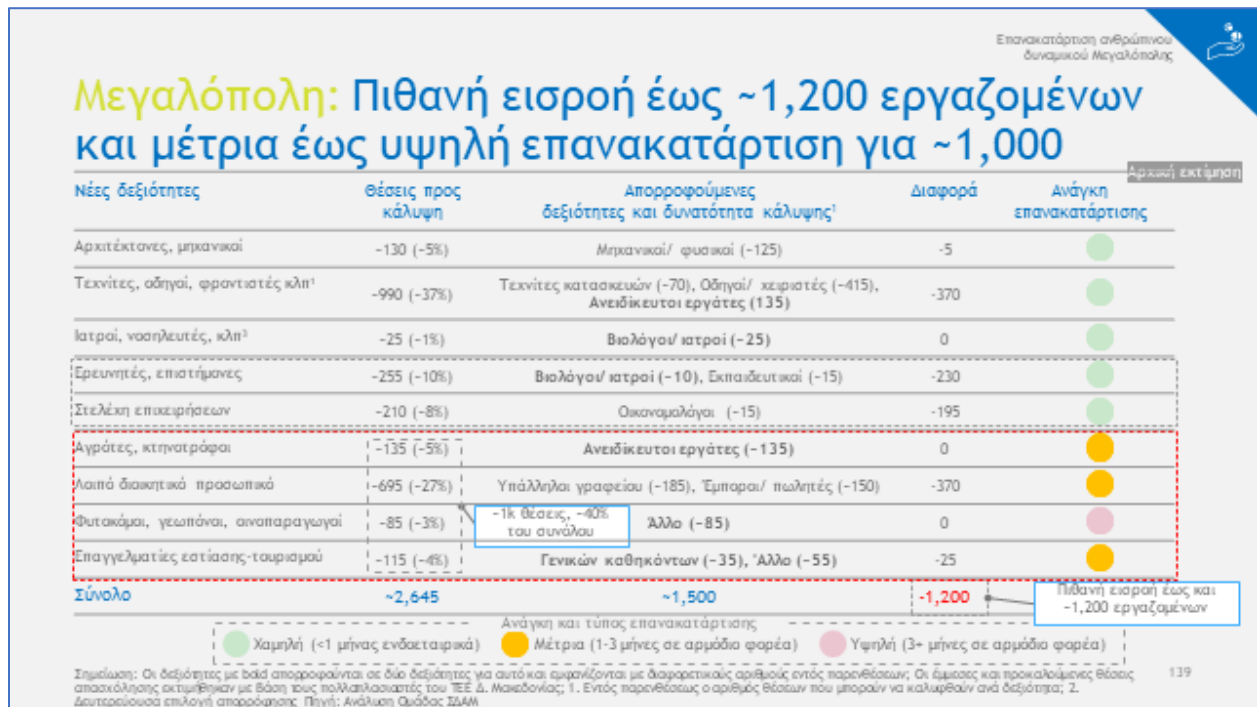
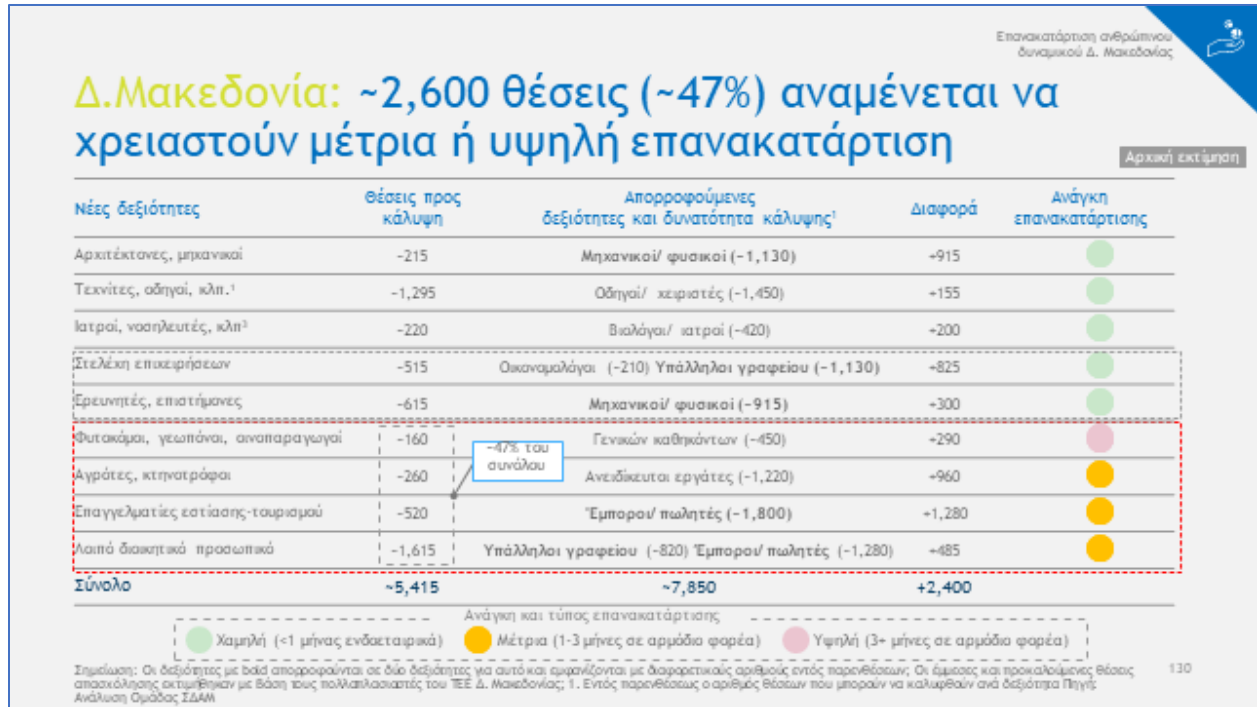
Με τη σταδιακή ολοκλήρωση της κατασκευής των επενδύσεων, προβλέπεται να μετασηματιστεί και η ζήτηση των επαγγελματικών δεξιοτήτων.

Η μελέτη της επιτροπής ΣΔΑΜ προβλέπει πως στη φάση της λειτουργίας τους οι νέες επιχειρήσεις θα αυξήσουν τη ζήτηση σε εξειδικευμένο προσωπικό (ερευνητές/επιστήμονες, στελέχη επιχειρήσεων).

Ταυτόχρονα, δημιουργούν σημαντικό αριθμό θέσεων εργασίας για δεξιότητες φυτοκόμων, γεωπόνων, οινοπαραγωγών, αγροτών, κτηνοτρόφων, επαγγελματιών εστίασης και τουρισμού καθώς και υπαλλήλων για λοιπές διοικητικές εργασίες.

Δεδομένου ότι οι υπάρχουσες δεξιότητες καθορίζουν τις δυνατότητες απορρόφησης του υφιστάμενου δυναμικού, υπολογίζεται πως 47% του συνόλου που περιλαμβάνει τους επηρεαζόμενους εργαζομένους της ΔΕΗ και τους βραχυχρόνια τοπικούς ανέργους της Δ. Μακεδονίας ενδέχεται να χρειαστεί κάποιας μορφής επανακατάρτιση, προκειμένου να αυξηθεί το επίπεδο απασχολησιμότητάς του, ιδιαίτερα σε επαγγέλματα χαμηλότερης εξειδίκευσης.

Στη Μεγαλόπολη το αντίστοιχο ποσοστό κυμαίνεται στο 40% του συνόλου.

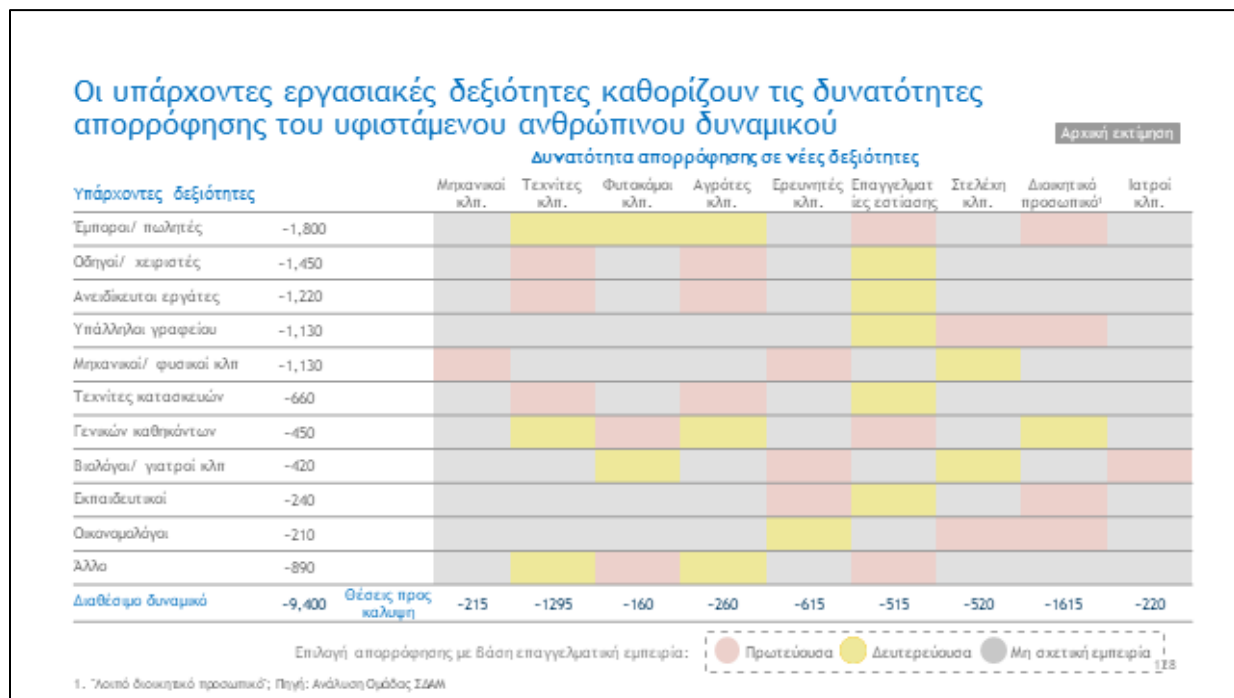
Πιο συγκεκριμένα, με βάση το ενδεικτικό διαφοροποιημένο μοντέλο ανάπτυξης των επηρεαζόμενων περιοχών που αναπτύχθηκε για τις ανάγκες του master plan, προκρίνεται η επανακατάρτιση για την κάλυψη 3,600 θέσεων εργασίας, σε τρεις τομείς ειδικότητας:

- Αγροτική παραγωγή (~640 θέσεις)
- Εστίαση και τουρισμός (~635 θέσεις)
- Διοικητικές υπηρεσίες (~2,325 θέσεις)

Μέσω των προγραμμάτων επανακατάρτισης δίνεται η ευκαιρία στους ενδιαφερόμενους να βελτιώσουν τις υπάρχουσες δεξιότητές τους, να αυξήσουν τις γνώσεις τους και να αποκτήσουν πρακτική εμπειρία σε νέα καθήκοντα. Παράλληλα, στα πλαίσια των συγκεκριμένων προγραμμάτων θα υπάρχει η δυνατότητα επιμόρφωσης σε πιο ευρείες αλλά απαραίτητες δεξιότητες, όπως ενδεικτικά, λειτουργία Η/Υ για επαγγελματική χρήση, εισαγωγή σε νέες τεχνολογίες τηλεργασίας κ.λπ..

Η δυνατότητα αυτή παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον, ιδιαίτερα στην περίπτωση των τοπικών ανέργων οι οποίοι χρειάζονται και αρχική κατάρτιση, διότι εργάζονταν σε θέσεις που δεν απαιτούσαν ιδιαίτερες τεχνικές /κάθετες δεξιότητες (hard skills), αλλά που επίσης έχουν ανάγκη από κατάρτιση σε ήπιες / οριζόντιες δεξιότητες (soft skills).

Οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που συνδυάζουν την κατάρτιση με την επιδότηση της εργασίας (προγράμματα απασχόλησης) είναι κρίσιμα για μία δίκαιη μετάβαση. Τα προγράμματα απασχόλησης σε συνδυασμό με την επανακατάρτιση θα δώσουν την ευκαιρία στους ενδιαφερόμενους να απορροφηθούν ταχύτερα στην αγορά εργασίας, ενώ αναμένεται να συμβάλουν σημαντικά στην προσέλκυση επενδύσεων στις επηρεαζόμενες περιοχές.

4.2 Ενδεικτικοί φορείς επανακατάρτισης

Η ύπαρξη ανθρώπινου δυναμικού καταρτισμένου στις νέες απαιτούμενες δεξιότητες, θα αποτελέσει βασικό παράγοντα επιτυχίας της δίκαιης μετάβασης και καταλύτη για την προσέλκυση επιπλέον εμβληματικών και περιφερειακών επενδύσεων.

Για τη διασφάλιση της ποιότητας της επανακατάρτισης, οι φορείς παροχής των σχετικών υπηρεσιών θα πρέπει να διαθέτουν μεγάλη εμπειρία στην υλοποίηση αντίστοιχων προγραμμάτων, κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό και υλικοτεχνική υποδομή.

Από την ανάλυση της επιτροπής ΣΔΑΜ, προκύπτουν οι παρακάτω πιθανοί φορείς για την ανάληψη έργων επανακατάρτισης:

- Τα τοπικά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) όπως το Πανεπιστήμιο Δ. Μακεδονίας (ΠΑΜ) και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (ΠΑΠΕΛ)
- Ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)
- Ιδιωτικοί ανεξάρτητοι φορείς που ανταποκρίνονται στα ανωτέρω χαρακτηριστικά

Το ΣΔΑΜ προωθεί επίσης την ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση και επανακατάρτιση (ενδοεταιρικά σεμινάρια).

- **Τοπικά ΑΕΙ:** Η περίπτωση των τοπικών ΑΕΙ παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, λόγω της πολυετούς παρουσίας τους στις επηρεαζόμενες περιοχές και της αποδοχής τους στην τοπική κοινωνία, σε συνδυασμό με την ύπαρξη στελεχωμένου και ενεργού Κέντρου Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (ΚΕΔΙΒΙΜ). Στα ΚΕΔΙΒΙΜ λειτουργούν ήδη τμήματα επανακατάρτισης σε πολλαπλούς επιστημονικούς κλάδους και έχουν άρτια υλικοτεχνική υποδομή, με τη δυνατότητα ταχείας δημιουργίας νέων κύκλων μαθημάτων αναλόγως με τις εκάστοτε υπάρχουσες ανάγκες.
- **Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ):** Αντίστοιχα ο ΟΑΕΔ, ο οποίος αποτελεί θεσμό με αδιαμφισβήτητη εμπειρία σε θέματα επανακατάρτισης και επανένταξης ανέργων, θα μπορούσε να αποτελέσει πυλώνα ανάπτυξης δεξιοτήτων του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού, είτε αυτόνομα είτε σε συνεργασία με τα τοπικά ΑΕΙ και λοιπούς φορείς. Είναι σύνηθες και θεμιτό ο ΟΑΕΔ να χρηματοδοτεί κύκλους μαθημάτων που οργανώνονται και υλοποιούνται από τα ΚΕΔΙΒΙΜ. Επιπλέον της επανακατάρτισης, ο ΟΑΕΔ δύναται μέσω των υφιστάμενων δομών του (6 Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης (ΚΠΑ2), 5 Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ), 1 Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), 1 Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ)) να συμβάλει καθοριστικά με μία ολιστική προσέγγιση και μέριμνα ως προς τα ζητήματα επανακατάρτισης. Ενδεικτικά, μπορούν να αναφερθούν συμβουλευτικές υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης, βοήθειας για την προετοιμασία συνεντεύξεων, συγγραφή βιογραφικού και δυνατότητα καταβολής επιδόματος μετεγκατάστασης για ανέργους που θα

προσληφθούν μέσω προγραμμάτων απασχόλησης που διοργανώνει μεταξύ άλλων. Επίσης, ο ΟΑΕΔ, θα μπορούσε να συνεισφέρει στην επανακατάρτιση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού μέσω των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) που διαθέτει ήδη στις επηρεαζόμενες περιοχές.

- **Ενδοεταιρικά σεμινάρια:** Στην περίπτωση που η ανάγκη επανακατάρτισης χαρακτηρίζεται ως χαμηλή λόγω της προγενέστερης επαγγελματικής εμπειρίας των υποψηφίων εργαζομένων, προκρίνεται η επιμόρφωση τους ενδοεταιρικά. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι επιχειρήσεις που θα επιλέξουν αυτή τη στρατηγική, θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν τις εισφορές ΛΑΕΚ (Λογαριασμού για την Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση) που καταβάλλονται στον ΟΑΕΔ για τη μείωση του κόστους εκπαίδευσης.
- **Ιδιωτικοί ανεξάρτητοι φορείς:** Στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς, η μεγάλη ζήτηση για υπηρεσίες επανακατάρτισης και δια βίου μάθησης αναμένεται να δημιουργήσει αύξηση της επιχειρηματικότητας στους συγκεκριμένους τομείς. Η προσέλκυση νέων επιχειρηματιών αναμένεται να δημιουργήσει θεμιτό ανταγωνισμό γεγονός που θα αυξήσει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε συνδυασμό με ενδεχόμενη δημιουργία επιπλέον θέσεων εργασίας.

Οι ανωτέρω φορείς θα μπορούσαν να αναλάβουν το έργο της επανακατάρτισης ανεξάρτητα, αλλά και επιδιώκοντας συμπράξεις μεταξύ τους. Η παρουσία πολλών διαφορετικών φορέων στις λιγνιτικές περιοχές θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα παράλληλο εκπαιδευτικό οικοσύστημα, με ανάπτυξη συνεργασιών συμπεριλαμβανομένου και του τομέα της δια βίου μάθησης. ακολουθώντας την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας (οι επαγγελματικές δεξιότητες που θα χρειάζονται μελλοντικά, ενδέχεται να εξελίσσονται σε συνάρτηση με την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας).

Αναμφισβήτητα η επανακατάρτιση και η κουλτούρα δια βίου μάθησης αποτελούν πολύ σημαντικούς μοχλούς ανάπτυξης, καθώς οι περιοχές που θα διαθέτουν ικανό και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό θα διαθέτουν ουσιαστικά ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα προσέλκυσης επενδύσεων.

Η οργάνωση ενός αποτελεσματικού προγράμματος επανακατάρτισης δεν είναι απλή διαδικασία. Είναι βασικό να αποδοθεί έμφαση στην πρακτική άσκηση ιδιαίτερα στα προγράμματα τα οποία δε θα παρέχονται με φυσική παρουσία αλλά μόνο διαδικτυακά. Η συμμετοχή ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στο σχεδιασμό τους θα μπορούσε να είναι καίριας σημασίας για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής διασύνδεσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Στα πλαίσια της κατάρτισης του master plan, η επιτροπή ΣΔΑΜ μελέτησε και παρουσίασε βέλτιστες πρακτικές αντίστοιχων προγραμμάτων από 5 διαφορετικές χώρες και κατέγραψε συγκεκριμένους παράγοντες επιτυχίας:

- **Συγχρηματοδότηση από δημόσιους φορείς:** Μέρος του προϋπολογισμού των προγραμμάτων συνήθως καλύπτεται από την κεντρική κυβέρνηση, τις περιφέρειες ή και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ενδεικτικά αναφέρουμε το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης - Just Transition Fund (JTF), το

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - European Social Fund (ESF και ESF+) καθώς και το Ταμείο Ανάκαμψης - Recovery Fund.

- **Συνεργασίες με έμπειρους ιδιωτικούς φορείς (μέσω ΣΔΙΤ):** Ενίσχυση της ποιότητας των σπουδών και μείωση της οργανωτικής πολυπλοκότητας λόγω της συσσωρευμένης εμπειρίας των φορέων.
- **Ευκολία κλιμάκωσης (scalability):** Δυνατότητα στελέχωσης ολιγομελών τμημάτων, με την προοπτική δημιουργίας πολλαπλών κύκλων μαθημάτων, συχνά επαναλαμβανόμενων προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα κάλυψης δεκάδων χιλιάδων συμμετεχόντων διαχρονικά.
- **Ολιστική μέριμνα εργασιακής επανένταξης:** Συνδυαστικά με την τεχνική κατάρτιση, παρέχουν υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης, επαγγελματικού προσανατολισμού, προετοιμασία βιογραφικού σημειώματος.
- **Αποζημιούμενο κόστος παρακολούθησης:** Οι συμμετέχοντες είτε καταβάλουν το κόστος της εκπαίδευσης και αποζημιώνονται με την εύρεση εργασίας, είτε παρακολουθούν δωρεάν (voucher).

5 Κίνητρα και πλάνο χρηματοδότησης

5.1 Χαρτογράφηση κινήτρων

Η χαρτογράφηση των υφιστάμενων πολιτικών, κινήτρων και πηγών χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των επενδυτικών σχεδίων αναδεικνύει ορισμένα καίρια σημεία που χρήζουν ιδιαίτερης αναφοράς. Σε ένα πρώτο επίπεδο επισημαίνεται ότι τα κίνητρα φέρουν συγκεκριμένες παραμέτρους, δυνατότητες αναμόρφωσης και προϋποθέσεις εφαρμογής, ενώ με τον τρόπο με τον οποίο θεσπίζονται και παρέχονται αναδεικνύονται συγκεκριμένα πλεονεκτήματα αλλά και περιορισμοί.

Στο πλαίσιο αυτό - μετά από ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των περιορισμών αυτών - και έχοντας λάβει υπόψη το πλαίσιο και τις πολιτικές ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διακρίνονται δύο βασικές ομάδες: Η πρώτη ομάδα αφορά στα κίνητρα με τα οποία δύναται να ενισχυθούν επιχειρήσεις που ήδη λειτουργούν στις επηρεαζόμενες περιοχές, ενώ η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει τα κίνητρα για την προσέλκυση νέων επενδύσεων.

Για τον σαφή προσδιορισμό των κινήτρων που απαιτούνται, λαμβάνονται υπόψη το εργατικό δυναμικό και οι υφιστάμενες επιχειρήσεις των επηρεαζόμενων περιοχών, οι εν δυνάμει νέες επενδύσεις που μπορούν να πραγματοποιηθούν και τέλος, η ευρωπαϊκή εμπειρία και το θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο οποίο εντάσσεται η απολιγνιτοποίηση.

Αρχικά δίνεται έμφαση στο εργατικό δυναμικό των λιγνιτικών περιοχών και επιδιώκεται η λεπτομερής εξέταση του προφίλ και των χαρακτηριστικών του. Επιπλέον, αναλύονται οι κυριότεροι κλάδοι

δραστηριοποίησης των υφιστάμενων επιχειρήσεων και εκτιμώνται οι ανάγκες που θα δημιουργηθούν λόγω της απολιγνιτοποίησης. Παράλληλα, σχεδιάζεται ένα νέο οικονομικό μοντέλο και αναλύονται όλες οι υπό διερεύνηση επενδύσεις ή επιχειρηματικές δραστηριότητες που θα τεθεί ως στόχος να προσελκυστούν. Τέλος, για τον ορθό προσδιορισμό των κινήτρων εξετάζεται η αντίστοιχη ευρωπαϊκή εμπειρία και οι ανάλογες πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί, ενώ παράλληλα πραγματοποιείται έρευνα για τον εντοπισμό περιορισμών και άλλων παραμέτρων κοινοτικού και εθνικού θεσμικού πλαισίου (κανόνες κρατικών ενισχύσεων).

Επιπροσθέτως, τα είδη των κινήτρων είναι δυνατό να διακριθούν σε τέσσερις κατηγορίες: τα επενδυτικά/χρηματοδοτικά, τα φορολογικά, τα λειτουργικά και τα αδειοδοτικά.

Ειδικότερα, στα επενδυτικά/χρηματοδοτικά κίνητρα συγκαταλέγονται οι επιδοτήσεις, οι προσδοκώμενες χρηματοδοτικές ενισχύσεις/διευκολύνσεις, οι εγγυήσεις, οι μικροπιστώσεις και τα κεφάλαια συν-επένδυσης.

Όσον αφορά στα φορολογικά κίνητρα, οι φοροαπαλλαγές, οι φοροελαφρύνσεις, οι φορολογικές διευκολύνσεις και οι απαλλαγές από τέλη και λοιπές επιβαρύνσεις δύνανται να αποτελέσουν εφελκτήριο για την προσέλκυση ποικίλων επενδύσεων που θα συμβάλουν στην οικονομική και επιχειρησιακή ανάπτυξη των επηρεαζόμενων από την απολιγνιτοποίηση περιοχών.

Τα λειτουργικά κίνητρα περιλαμβάνουν ασφαλιστικά/συνταξιοδοτικά, εργασιακά και κίνητρα απασχόλησης, έρευνας και ανάπτυξης, καθώς και ενεργειακής απόδοσης.

5.2 Προτεινόμενα κίνητρα

Η υποστήριξη των επηρεαζόμενων από την απολιγνιτοποίηση επιχειρήσεων καθώς και η ενίσχυση των επενδύσεων, υφιστάμενων και νέων, καλείται να επιτευχθεί τόσο μέσα από την πρόβλεψη ειδικών θεσμικών κινήτρων (χρηματοδοτικά, φορολογικά, ασφαλιστικά και αδειοδοτικά), όσο και μέσα από την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πηγών χρηματοδότησης από τους εθνικούς, κοινοτικούς και διεθνείς οργανισμούς.

Τα επενδυτικά κίνητρα θα αποτελέσουν επί της ουσίας ένα ενιαίο πλέγμα, το οποίο θα εξειδικεύεται και θα υποστηρίζει τρεις διαφορετικές ομάδες αποδεκτών: τις επενδύσεις με συγκεκριμένες και λειτουργικές ανάγκες, τις επιχειρήσεις που επηρεάζονται άμεσα από την απολιγνιτοποίηση και χρειάζονται υποστήριξη, αυτές που διαθέτουν δυνατότητες ανάπτυξης μέσα από κατάλληλες ενισχύσεις και τέλος τους απασχολούμενους σε επιχειρήσεις που επηρεάζονται και το εργατικό δυναμικό που χρειάζεται να προσελκύσουν οι φορείς των νέων επενδύσεων.

Αναλυτικότερα, για τους απασχολούμενους στις επηρεαζόμενες περιοχές, χρειάζεται να υπάρχει υποστήριξη μέσω προγραμμάτων επανακατάρτισης, μέσω κάλυψης μέρους των δανειακών τους υποχρεώσεων και μέσω της ενίσχυσης των προβλεπόμενων επιδομάτων. Όσον αφορά στο εργατικό δυναμικό που χρειάζεται να προσελκύσουν οι φορείς των νέων επενδύσεων, θα τους παρέχονται κίνητρα για μετεγκατάσταση στις επηρεαζόμενες περιοχές (π.χ. επιδότηση στέγης και μειωμένους συντελεστές

του φόρου εισοδήματος). Κάθε κίνητρο θα φέρει διακριτό προϋπολογισμό, προϋποθέσεις ένταξης και σχετική πηγή προέλευσης των πόρων.

Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάζεται ολοκληρωμένη δέσμη δεκαπέντε εξατομικευμένων κινήτρων, κατηγοριοποιημένων στις εξής τρεις ομάδες:

- **Κίνητρα προσέλκυσης νέας παραγωγικής διαδικασίας:** Σε αυτά, συγκαταλέγονται: η παροχή επιχορήγησης για νέα επένδυση, η φοροαπαλλαγή, οι φοροελαφρύνσεις, η επιδότηση ασφαλιστικών εισφορών, η απαλλαγή τελών, τα δάνεια με ευνοϊκούς όρους και οι εγγυήσεις
- **Κίνητρα διατήρησης της υφιστάμενης λειτουργίας:** Στα εν λόγω κίνητρα περιλαμβάνονται: η παροχή επιχορήγησης για αναμόρφωση/εκσυγχρονισμό της παραγωγικής λειτουργίας, η επιδότηση δανειακών υποχρεώσεων, η επιδότηση μισθολογικού κόστους, η συμμετοχή στα ίδια κεφάλαια και τα δάνεια με ευνοϊκούς όρους
- **Κίνητρα για την υποστήριξη φυσικών προσώπων:** Τα συγκεκριμένα κίνητρα αφορούν στην απομείωση του φόρου εισοδήματος, στην επιδότηση στεγαστικού δανείου και στην ενίσχυση των προβλεπόμενων επιδομάτων και προγραμμάτων κατάρτισης

Η περαιτέρω οριοθέτηση των κινήτρων απαιτεί συγκεκριμένα επιπλέον βήματα σχετικά με τον τρόπο καθορισμού των τελικών όρων, την οριστικοποίηση της διάρκειας, των προϋποθέσεων χορήγησης και των διαδικασιών ένταξης και τον σχεδιασμό των ενεργειών για την κήρυξη των ενισχύσεων αυτών ως συμβατών με την εσωτερική αγορά.

Ως προς το ύψος των κινήτρων χρειάζεται να επισημανθεί καταρχάς ότι, με βάση τον **υφιστάμενο Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων (ΧΠΕ)** που είναι σε ισχύ μέχρι τέλος του 2021, ισχύουν τα ακόλουθα όρια ενίσχυσης:

- 25% για μεγάλες επιχειρήσεις, 35% για μεσαίες επιχειρήσεις 45% για μεγάλες επιχειρήσεις στη Δυτική Μακεδονία,
-
- 35% για μεγάλες επιχειρήσεις, 45% για μεσαίες επιχειρήσεις 55% για μεγάλες επιχειρήσεις στην Πελοπόννησο

Επιπρόσθετα ισχύει ο κανόνας de minimis που προβλέπει ανώτατο όριο ενίσχυσης €200 χιλ.. επίσης, σύμφωνα με το Ν. 4399/2016 (όπως ισχύει), το μέγιστο ύψος ενίσχυσης για κάθε επενδυτικό σχέδιο είναι τα € 5 εκ., για κάθε επιχείρηση τα € 10 εκ. και για κάθε όμιλο επιχειρήσεων τα € 20 εκ.

Λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα της ανάλυσης εκτιμάται πως τα όρια του ΧΠΕ δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της στρατηγικής για την αναδιάρθρωση του παραγωγικού μοντέλου των λιγνιτικών περιοχών.

Ειδικότερα, η πρόταση που τελεί υπό επεξεργασία προκειμένου να τεθεί προς έγκριση από τα αρμόδια θεσμικά όργανα (σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Επιτροπής) έχει ως ακολούθως:

- Για τις περιφερειακές ενότητες Κοζάνης, Φλώρινας και Τρίπολης, εκτιμάται πως ως προς τα κίνητρα που αφορούν την υλοποίηση νέας επένδυσης το συνολικό ύψος ενίσχυσης χρειάζεται να αυξηθεί σε 60% για μεγάλες επιχειρήσεις, 70% για μεσαίες επιχειρήσεις και 80% για μικρές επιχειρήσεις
- Για τις λοιπές περιοχές Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου, η πρόταση είναι να προβλεφθεί μέγιστη ενίσχυση της τάξεως του 40% για μεγάλες επιχειρήσεις, 50% για μεσαίες επιχειρήσεις και 60% για μικρές επιχειρήσεις

Στα κίνητρα αυτά θα ισχύει ο κανόνας της σώρευσης έως τα προτεινόμενα αυτά όρια. Η ένταση της ενίσχυσης στις επενδύσεις (δηλαδή το απόλυτο μέγεθος) θα εξαρτάται από το ύψος του χρηματοδοτικού κενού, ενώ σε κάθε περίπτωση δε θα ξεπερνά τα προαναφερθέντα όρια.

Ως προς το ζήτημα της συμβατότητας κάθε είδους κινήτρου με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων, αναφέρεται πως: υφίστανται κίνητρα που είναι συμβατά με την ισχύουσα νομοθεσία περί κρατικών ενισχύσεων και δεν εκτιμάται πως θα χρειαστεί κάποιος ειδικός χειρισμός.

Υπάρχουν κίνητρα που είναι συμβατά ωστόσο εκτιμάται πως θα χρειαστεί σχετική γνωστοποίηση.

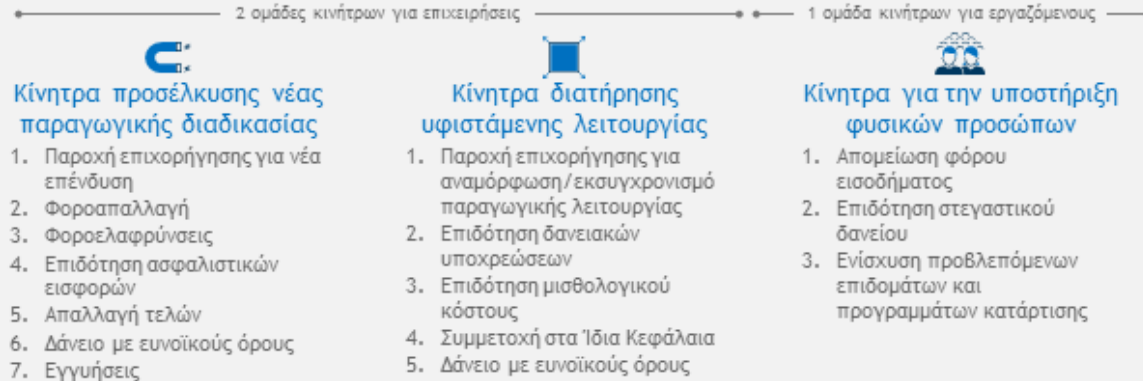
Τέλος, υπάρχουν κίνητρα που δεν είναι συμβατά και χρήζουν έγκρισης μέσα από σχετική κοινοποίηση και δημιουργία ειδικού καθεστώτος.

Επισημαίνεται τέλος, ότι ο προσδιορισμός των κινήτρων έλαβε υπόψη όλη την επικοινωνία που έχει προηγηθεί με τοπικούς φορείς, υποψήφιους επενδυτές, στελέχη των εμπλεκόμενων υπηρεσιών κα.

Μέσα από τα προτεινόμενα κίνητρα θα δοθεί η δυνατότητα να αξιοποιηθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό όλες οι διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των τριών πυλώνων του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης καθώς και των υπολοίπων πηγών (εγχώριων και ευρωπαϊκών).

Ουσιαστικά τα κίνητρα θα κινητοποιήσουν και θα ενεργοποιήσουν συγκεκριμένα επενδυτικά σχέδια (βλ. ενότητα 3.2), τα οποία με τη σειρά τους θα επιτρέψουν την κινητοποίηση και μόχλευση πρόσθετων χρηματοδοτικών πόρων, που σε διαφορετική περίπτωση θα παρέμεναν αδρανή.

Κίνητρα: Σχεδιάστηκε ολοκληρωμένη δέσμη 15 εξατομικευμένων κινήτρων σε τρεις ομάδες

Η Κυβερνητική Επιτροπή Απολιγνιτοποίησης αποφάσισε να εκκινήσουν οι διαδικασίες για τη σχετική προ-κοινοποίηση (pre-notification) στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Πηγή: Ανακοίνωση Τύπου από τη συνεδρίαση της Κυβερνητικής Επιτροπής για την απολιγνιτοποίηση 11/08/2020, Ανάλυση Ομάδας ΣΔΑΜ

167

5.3 Πλάνο χρηματοδότησης

Το πλάνο χρηματοδότησης της μετάβασης στην μεταλιγνιτική εποχή χρειάζεται να λάβει υπόψη συγκεκριμένες παραμέτρους, όπως τις διαθέσιμες πηγές από τις οποίες μπορούν να αντληθούν οι απαιτούμενοι πόροι, καθώς και τα σχέδια των εμβληματικών και λοιπών επενδύσεων, τα χαρακτηριστικά και οι ανάγκες τους. Στο πλαίσιο αυτό, εκπονείται ένα βέλτιστο χρηματοδοτικό σχήμα μέσα από την κατάρτιση σχετικών χρηματοοικονομικών μοντέλων, που θα αναλύει όλες τις σχετικές εκτιμήσεις των κρίσιμων παραμέτρων (προϋπολογισμός, χρονισμός κόστους επένδυσης, χρηματοροές, κλπ.).

Για την ορθή μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών σε μια εποχή καθαρής ενέργειας, ανάπτυξης και επιχειρησιακής άνθισης, απαιτείται η χρηματοδότηση έργων που αφορούν ποικίλους τομείς. Αναλυτικότερα, επιδιώκεται η χρηματική ενίσχυση έργων σε υποδομές και σε υποστηρικτικές εμβληματικές επενδύσεις, σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), έργων βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και εφαρμογής της ηλεκτροκίνησης, έργων στήριξης και ενίσχυσης του πρωτογενούς τομέα, όπως και η χρηματική ενίσχυση λοιπών έργων που προάγουν την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα.

Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων, επιδιώκεται η πλήρης και αποδοτική αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων μέσων και πηγών χρηματοδότησης για την μετάβαση στην μεταλιγνιτική εποχή. Ειδικότερα, οι υπό εξέταση επενδύσεις δίδουν τη δυνατότητα πλήρους αξιοποίησης των πόρων των τριών πυλώνων του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ, Ειδικό καθεστώς InvestEU, Δανειακή Διευκόλυνση Δημοσίου Τομέα), ενώ συγχρόνως προωθείται η χρηματοδότηση επενδύσεων μέσω και των υπολοίπων πηγών, κινητοποιώντας σημαντικό ύψος ιδιωτικών κεφαλαίων (μόχλευση).

Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάζονται και αναπτύσσονται πρωτοβουλίες για την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων και εργαλείων.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ο στόχος της εμπροσθοβαρούς υλοποίησης επενδύσεων με σημαντικό ποσοστό να αξιοποιείται κατά τα έτη 2022 και 2023. Η συνολική χρονική κατανομή του κεφαλαιακού κόστους των επενδύσεων θα εξαρτηθεί από ποικίλες παραμέτρους, όπως η έγκριση των κινητήρων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η αποκατάσταση των εδαφών, οι δημόσιες επενδύσεις και τα λοιπά υποστηρικτικά προγράμματα και έργα, η απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησης κ.λπ.

Η άμεση οριστικοποίηση των κινήτρων θα επηρεάσει σημαντικά την απρόσκοπτη και έγκαιρη υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων. Παράλληλα, οι εργασίες αποκατάστασης των εδαφών ασκούν άμεση επίδραση στο χρονισμό των επενδύσεων, τόσο λόγω του χρηματοδοτικού κόστους που φέρουν όσο και γιατί αποτελούν προαπαιτούμενο για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ορισμένων επενδύσεων.

Επιπροσθέτως, η υλοποίηση δημοσίων επενδύσεων, ειδικά σε επίπεδο υποδομών, θα αυξήσει σημαντικά την ελκυστικότητα των περιοχών και την δυνατότητα υποδοχής των νέων επενδυτικών σχεδίων, ενώ η μελετητική ωρίμανση των έργων σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων και την επιτάχυνση των αδειοδοτικών διαδικασιών θα συμβάλουν καταλυτικά στην εμπροσθοβαρή υλοποίηση του χρηματοδοτικού σχεδίου.

Να επισημανθεί τέλος ότι λαμβάνοντας υπόψη το πλάνο των επενδύσεων που έχει μέχρι στιγμής αποτυπωθεί (βλ. ενότητα 3.2), το οποίο προφανώς θα εμπλουτιστεί στην πορεία με νέες επενδύσεις, το συνολικό κεφαλαιουχικό κόστος των επενδύσεων (που αρχικά εκτιμάται πως ξεπερνά τα € 5 δισ.), τις παραμέτρους κάθε πηγής χρηματοδότησης καθώς και την ανάγκη υιοθέτησης του καλύτερου δυνατού χρηματοδοτικού σχήματος, η **αρχική αποτύπωση του πλάνου χρηματοδότησης** έχει ως ακολούθως:

- 10% επιδοτήσεις, μέσα από την αξιοποίηση του πρώτου πυλώνα του Μηχανισμού (Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης)
- 30% δάνεια με ευνοϊκούς όρους, μέσα από τη χρήση των δύο άλλων πυλώνων (Ειδικό Καθεστώς InvestEU, Δανειακή Διευκόλυνση δημοσίου τομέα) και των λοιπών χρηματοδοτικών εργαλείων
- 40% εμπορικά δάνεια, μέσα από την άντληση χρηματοδότησης από εγχώριους και διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς
- 20% ίδια κεφάλαια, μέσα από την κινητοποίηση και προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων των υποψήφιων επενδυτών.

Το εν λόγω χρηματοδοτικό σχήμα φανερώνει το γεγονός ότι σημαντικό μέρος των επενδύσεων θα πραγματοποιηθεί μέσα από μόχλευση εμπορικών (τραπεζικών) δανείων και ιδίων κεφαλαίων, καθώς σημαντικές επενδύσεις που είναι ήδη ώριμες δεν χρήζουν κάποιας περαιτέρω στήριξης.

Συγχρόνως η αξιοποίηση του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης, με στόχο όχι την άμεση εξάντληση των επιδοτήσεων (Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης) αλλά την πληρέστερη χρήση / αξιοποίηση και των 3 πυλώνων του, δίδει τη δυνατότητα ένταξης και υλοποίησης ενός αυξανόμενου αριθμού επενδύσεων.

6 Χωρικός σχεδιασμός

Η ένταξη της διάστασης του «χώρου» στο master plan αναγνωρίστηκε εξ αρχής ως μία από τις βασικές προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της εφαρμοσιμότητας του συνολικού σχεδίου για τη μετάβαση στη μετά-λιγνίτη εποχή.

Ως εκ τούτου, αναλύθηκε πληθώρα στοιχείων που σχετίζονται με τις υφιστάμενες και θεσμοθετημένες χρήσεις γης, με γεωλογικά, υδρολογικά, εδαφολογικά στοιχεία, με τη συγκέντρωση εγκαταστάσεων / υποδομών κλπ. για τις επηρεαζόμενες από την απολιγνιτοποίηση περιοχές αλλά και με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και πολιτικές χωρικής ανάπτυξης, καθώς και τις δυνατότητες ενεργοποίησης χωρικών μηχανισμών και εργαλείων.

Αναλυτικότερα, οι χωρικές ενότητες που προσδιορίζονται κατά μήκος και εκατέρωθεν του άξονα Κοζάνης - Πτολεμαΐδας - Αμυνταίου – Φλώρινας και στην περιοχή της Μεγαλόπολης, που περιλαμβάνουν τις γαίες των ευρέων ζωνών εξόρυξης λιγνίτη και λειτουργίας των ΑΗΣ της ΔΕΗ, καθορίστηκαν ως Ζώνες Απολιγνιτοποίησης (Ζ.ΑΠ) και στην παρούσα φάση δρομολογείται η θεσμοθέτησή τους.

Στις παραπάνω Ζώνες Απολιγνιτοποίησης (Ζ.ΑΠ) δημιουργείται ένα χωρικό και κοινωνικο-οικονομικό Πλαίσιο Δίκαιης Μετάβασης με βασικούς στόχους:

- Την αναδιάρθρωση της παραγωγικής ενεργειακής δραστηριότητας και την «ανασυγκρότηση» και ανασχεδιασμό των επιχειρηματικών προοπτικών ανάπτυξης των τριών τομέων παραγωγής (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής)
- Την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης της περιοχής από τις επιπτώσεις της εξόρυξης του λιγνίτη και της λειτουργίας των ΑΗΣ, τόσο στα φυσικά και ανθρωπογενή της συστήματα όσο και στο τοπίο
- Την εναρμόνιση με τη γενικότερη ενεργειακή πολιτική και την πολιτική για την κλιματική αλλαγή της ΕΕ και της χώρας, όπως εκφράζεται στον Οδικό Χάρτη για την Ενέργεια με ορίζοντα το 2050 και τον Εθνικό Ενεργειακό Σχεδιασμό, σε συνδυασμό με το Στρατηγικό Πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση

- Την αποτελεσματική διαχείριση και αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων που θα έχει η απολιγνιτοποίηση στις επηρεαζόμενες περιοχές.

Οι ενδεικνύμενες χωρικές παρεμβάσεις και ρυθμίσεις και τα οικονομικά, διαχειριστικά ή άλλα μέσα, μέτρα και προγράμματα δράσης, κατά φάσεις και φορείς χρηματοδότησης, που είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη, ενίσχυση, αποκατάσταση και αναβάθμιση των παραπάνω Ζωνών Απολιγνιτοποίησης (Ζ.Α.Π.) καθορίστηκαν σε πρώτη φάση στο master plan, ενώ θα προσδιοριστούν περαιτέρω στο στάδιο της ανάπτυξης των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΕΠΣ) σε κάθε Δ.Ε των Δήμων που διοικητικά εμπλέκονται ή σε ευρύτερες περιοχές οι οποίες και επηρεάζονται από το πρόγραμμα της απολιγνιτοποίησης.

Με τα ΕΠΣ θα καθοριστούν σε ένα σύνολο κειμένων, χαρτών και διαγραμμάτων:

- Οι επιτρεπόμενες χρήσεις γης,
- Οι γενικοί όροι και περιορισμοί δόμησης, καθώς και
- Κάθε άλλο μέτρο, όρος ή περιορισμός που απαιτείται για τη εξυπηρέτηση των δράσεων και παρεμβάσεων του master plan.

Με αυτόν τον τρόπο οι εν λόγω περιοχές καθίστανται κατάλληλες, είτε για τη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων δραστηριοτήτων και την εγκατάσταση επιχειρήσεων, είτε για την πραγματοποίηση άλλων προγραμμάτων εξυγίανσης, ανάπλασης και παρεμβάσεων αποκατάστασης τοπίου/περιβάλλοντος.

Για την περαιτέρω προώθηση και επιτάχυνση των διαδικασιών που απαιτούνται για την προκήρυξη και ανάπτυξη των ΕΠΣ, έχει συσταθεί εξειδικευμένη ομάδα έργου.

7 Επίλογος

Η δίκαιη μετάβαση προς ένα νέο βιώσιμο παραγωγικό μοντέλο για τις λιγνιτικές περιοχές εδράζεται στην ανάγκη της χώρας να συμβαδίσει με τα νέα αναπτυξιακά και περιβαλλοντικά πρότυπα και να απεγκλωβίσει τις λιγνιτικές περιοχές από μια θνησιγενή οικονομική δραστηριότητα, καλύπτοντας το έλλειμμα του παραγωγικού τους μοντέλου μέσα από τη δημιουργία αξιών σε διαφορετικούς τομείς και κλάδους.

Συνεπώς δεν αποτελεί αποκλειστικό ζήτημα μιας τομεακής πολιτικής ή μιας οριζόντιας πολιτικής, αλλά αφορά στο σύνολο σχεδόν των δημόσιων πολιτικών. Αυτή είναι άλλωστε και η βάση του σχεδιασμού κάθε στρατηγικής μετάβασης σε όλο τον κόσμο, η οργάνωση της οποίας αποτελεί μια σύνθετη, πολυεπίπεδη και πολυετή διαδικασία, η οποία θα έπρεπε να είχε εκκινήσει στη χώρα μας από τη στιγμή που η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να προωθεί ενεργά την στροφή στην πράσινη ενέργεια και να αποθαρρύνει την ηλεκτροπαραγωγή από άνθρακα.

Στο πλαίσιο της κατάρτισης του master plan μελετήθηκαν Ευρωπαϊκές και διεθνείς βέλτιστες πρακτικές από δέκα διαφορετικές χώρες, όπου έχει σημειωθεί ή βρίσκεται σε εξέλιξη απολιγνιτοποίηση μεγαλύτερης ή μικρότερης κλίμακας. Παράλληλα, κινητοποιήθηκε ένα ευρύ και διεθνές δίκτυο ειδικών σε θέματα δίκαιης μετάβασης, οικονομικής ανάπτυξης και επανακατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού. Ταυτόχρονα ελήφθησαν υπόψη μελέτες και προτάσεις που αναπτύχθηκαν από όλους τους εμπλεκόμενους

Στο παράρτημα Α της παρούσας δημόσιας διαβούλευσης παρουσιάζονται οι μελέτες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν κατόπιν προδιαγραφών που εκπονήθηκαν από τη Συντονιστική Επιτροπή ΣΔΑΜ και ανατέθηκαν από τη ΔΕΗ Α.Ε. στο Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης και στο Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, με στόχο να συμβάλλουν στην καλύτερη αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης των επηρεαζόμενων περιοχών, καθώς και στην ποσοτικοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων, ως βασικών προϋποθέσεων για την εκπόνηση ενός στρατηγικού σχεδιασμού πολυετούς εφαρμογής.

Είναι σαφές ότι ο όρος «στρατηγικός σχεδιασμός» είναι πολύ ευρύτερος από την κατάρτιση ενός ανοικτού καταλόγου έργων και επενδύσεων. Υπό αυτή την έννοια, οι μεγάλες επενδύσεις που παρουσιάζονται στο master plan είναι ενδεικτικές και σε καμία περίπτωση δεν ενσωματώνει το σύνολο των επενδύσεων και των έργων που αναμένεται να εγκριθούν και να υλοποιηθούν στις επηρεαζόμενες περιοχές.

Μετά την ολοκλήρωση της δημόσιας διαβούλευσης, το τελικό ΣΔΑΜ θα αποτελέσει τη βάση για την κατάρτιση των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Μετάβασης, σε εφαρμογή των απαιτήσεων του σχεδίου Κανονισμού του νέου Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, τα οποία θα ενσωματωθούν στο νέο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δίκαιης Μετάβασης 2021-2027 που θα κατατεθεί προς έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης 2021-2027 (ΕΣΠΑ).

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δίκαιης Μετάβασης 2021-2027 θα εξειδικεύονται όχι μόνο οι τομείς αλλά και οι μηχανισμοί διακυβέρνησης -με πολυεπίπεδη συμμετοχή των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών αρχών και των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων- καθώς και οι μηχανισμοί εφαρμογής, μέσω των οποίων οι περιοχές μετάβασης θα οικοδομήσουν μια διαφοροποιημένη και ισχυρή οικονομία για την μεταλιγνιτική εποχή.

Στο πλαίσιο αυτό, προετοιμάζεται σχέδιο νόμου με το οποίο θα θεσπίζεται κάθε σχετική με τα ανωτέρω ρύθμιση, συμπεριλαμβανομένων και διατάξεων για τη διασφάλιση της ουσιαστικής εμπλοκής των τοπικών κοινωνιών, αλλά και της ανάληψης, εκ μέρους τους, ευθυνών σχεδιασμού, προγραμματισμού, διαχείρισης και υλοποίησης Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων και λοιπών παρεμβάσεων.

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα θα εξειδικεύονται επίσης οι δημόσιες επενδύσεις / υποδομές που είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων στις επηρεαζόμενες περιοχές και θα παρουσιάζονται τα κίνητρα που θα θεσπίσει η χώρα μετά την έγκριση από τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του ειδικού καθεστώτος ενίσχυσης.

Σημειώνεται τέλος ότι η στρατηγική του Προγράμματος θα λειτουργήσει συμπληρωματικά με τα λοιπά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027 και τους εθνικούς αναπτυξιακούς μηχανισμούς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Master Plan_ Δημόσια Διαβούλευση, 18.09.2020
2. Master Plan_ Δημόσια Διαβούλευση, Βέλτιστες Πρακτικές, 18.09.2020

Μελέτες υποστήριξης

3. Master Plan: Υφιστάμενη κατάσταση και προοπτικές για τις περιοχές σε ενεργειακή μετάβαση στην Ελλάδα
4. Master Plan_ Απολιγνιτοποίηση της ηλεκτροπαραγωγής: Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και αντισταθμιστικές δράσεις

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ
ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

